

LEXIKON KOUZEL

SOUBOR PRAKTICKÝCH
RAD A ZKUŠENOSTÍ
MINULÝCH VĚKŮ

PETR VYHLÍDKA

www.festy.cz

BOHOVÉ, BUBÁCI A MONSTRA
SVAZEK ŠESTÝ

LEXIKON KOUZEL

soubor praktických rad a zkušeností minulých věků

jak je sebral a přepsal

PETR VYHLÍDKA

www.fext.cz

2024

copyright © Petr Vyhlička, 2018–2024

autorem ilustrace na obálce, která pochází z Wikimedia Commons, s licencí [Public domain] a představuje Hekaté, patronku čarodějnic, je Richard Cosway (1742–1821), anglický portrétista, známý především svými miniaturami.

Bez ohledu na cenu a osobnost autora, který je zároveň vydavatelem, platí i pro tuto knihu zákon, a žádná její část tudíž nesmí být rozšiřována bez písemného souhlasu majitele práv.

Znalosti, moudrost a zkušenosti minulých generací, obsažené v tomto svazku, byly sesbírány v průběhu mnoha let, bohužel nikoliv terénním výzkumem skladatele, pouze studiem (rozuměj rekreačním čtením) děl vzdělanějších autorů. Tyto zdroje jsou uvedeny ve zkratce, seznam na konci knihy.

Z téhož důvodu a také pro jisté obtíže, například nedostatku dobytka, vhodného a svolného k experimentům, nebyla naprostá většina sesbíraných magických postupů ověřena v praxi. Jsou proto předávány bez záruky.

Toto vydání (které bude snad i do budoucna rozšiřováno) pochází ze července 2024

Edice Bohové, bubáci a monstra obsahuje svazky:

JAK PŘIŠEL SVĚT NA SVĚT
KUKAČKA, PTÁK KOUZELNÝ
PUTOVÁNÍ ZA VODNÍKY
DUCHOVÉ, KAM SE PODÍVÁŠ
KRÁL POD HOROU
LEXIKON KOUZEL
BESTIÁŘ, KNIHA PRVNÍ

OBSAH

[Kouzla a rady](#)

[Technika a pomůcky](#)

[Kalendář](#)

[Nikdy...](#)

[Prameny a jejich zkratky](#)

KOUZLA A RADY

Alkohol

Léčba alkoholika – k abstinenci ho obrátí nápoj z mléka bílé feny, smíchaný se saké. Mléko lze nahradit koňským potem. (Japonsko, ASTON)

Pokud budete poctivě, leč nenápadně míchat do jídla rosu, sebranou brzy ráno z bambusového pařezu, váš alkoholik se svého oblíbeného nápoje sedmého dne sám sebou překvapen zničehonic vzdá. (Japonsko, ASTON)

Blechy

Prostý návod na vymýcení blech. Svěceným klokočem šlehat na Zelený čtvrtek postel i podlahu se slovy:

„Ven hosti bez kostí!“

(SOBOTKA)

Bludičky

V Yorkshire se při střetu s bludičkami (tam zvanými Will-o'-the Wisp) doporučuje zabodnout do země nůž; bludička začne kolem něho kroužit, a krouží tak dlouho, až nůž vzplane – a to je chvíle, kdy jí může člověk uniknout. (sever Anglie, GUTCH)

Bouře

Aby se nemovitost nestala terčem elektrostatického výboje čili blesku, pálily se při bouři suché březové či jívové (kočičky pro botanikou nepolíbené) ratolesti, utržené na Květnou neděli. Doloženo z Bílova, vesnice severně od Plzně (západní Čechy, BUŠEK)

Ratolest tisová, zavěšená na balkóně, chrání dům proti blesku dle zvyku španělského (Španělsko, GOODRICH-FREER)

Proti slovinským a německým bouřím ochrání stavení větvičky z jeřábů, zastrkané do střechy; mimo jiné (dub především) byl jeřáb strom jak Thorův, tak Perunův. (SOBOTKA)

Naleznete-li hlavici pravěké kamenné sekery, můžete ji odevzdat nejbližšímu muzeu. Nebo položit na trám krovu na půdě, aby tento *hromový klín* ochránil stavení proti meteorologické nepřízni počasí, jakou je bouřka nebo krupobití. Aspoň tak by vám poradili zkušení hospodáři ještě v první třetině minulého století.

(České země, MENŠÍK)

Proti hromu a blesku: Devátou noc devátého měsíce ořezejte broskvovou pecku do jehlanu a noste v trojcípém pytlíčku. (Japonsko, ASTON)

Bouři zažene popel ze spálené kůže černého psa, rozhozený do větru. (Japonsko, ASTON)

Při potížích v bouři na moři, zvláště pak v severním Atlantiku u grónských břehů je po ruce, či na jazyku následující zaříkadlo:

Ja – já,

copak mě to nese ke břehu?

copak mě to nese ke břehu?

Ja – já,

moje prababička mě nese ke břehu,

moje prababička mě nese ke břehu.

Ja – já

Otázka ovšem zní, pomůže-li takto, v překladu. (Grónsko, RASMUSSEN)

Bolest

Bolest zmírní při sobě nošené tři chlupy z černého psa. (PROFELD)

Chcete-li někomu ublížit, obstarajte si několik jeho vlasů, přivažte je na levou nohu žábě a obojživelníka vhodte do hrnce. Přiklopit, trápit.

Stejnou bolest jako zvířátko pocítí i oběť. Pozor, pokud žába uhyne, potká stejný osud i očarovávaného, takže pokud není vaším záměrem protivníka se definitivně zbavit, včas odstraňte vlasy a žábě dejte svobodu. (Itálie, LELAND)

Bradavice

Potvrzeno z Lancashire, že bradavice odstraní tření kouskem masa, ukradeným z řezníkovy koše nebo z pultu. Po aplikaci se maso musí zahrabat na křížovatce, nelze-li, pak na skrytém, klidném místě. Maso shnije, bradavice se ztratí. (východní Anglie, HARLAND)

Méně náročnou operací je nasbírání tolika kamínků do pytlíku, kolika bradavic se potřebujete zbavit, a jeho hození přes levé rameno. Pozor – kdo takový oblázek sebere, tomu bradavice naroste. (východní Anglie, HARLAND, Nové Skotsko, FRASER)

Další osvědčený postup: třít bradavice smaženými slepičími nožičkami, použité pak zahrabat přímo pod okapem. (HOHMAN)

Jiná možnost: nakrájejte bramboru na deset plátek, desátý zahodte, devátým potřete bradavici a zakopejte ho. Jak se bude rozkládat, budou mizet i bradavice. (Irsko, HADDON)

Zaručená léčba z Donegalu (stejná, jakou tam předepisují na ječné zrno): dotknout se inkriminovaného místa devíti špendlíky a ty pak pohodit na hřbitově. (Irsko, M'CLINTOCK)

Japonská zkušenost doporučuje dotknout se bradavice proutkem z koštěte, ten pak strčit do odpadu a počkat, až zetleje. Výrůstek zmizí spolu s ním. (Japonsko, HILDBURGH)

Nástroj: vraní brk, sebraný na poli ve chvíli, kdy zvoní hrany. Způsob: postavit se čelem k vycházejícímu slunci, perem, držným v šátku nebo čepici třikrát píchnout do bradavice a pronést: „Hrany zvoní, nevím komu, bradavice jděte dolů!“. Pero vrátit na místo nálezu. (Čechy,

HAJNÝ)

Čarodějnice

Jak čarodějnici, která zaútočila na váš dobytek odhalit. Mléko od kouzlem postižené krávy se svaří v novém hrnku, přikrytém novou pokličkou. Poté se jím polévá kůl, v němž je zaražen železný hřebík; stékající kapalina se mrská metlou. Osoba, která dobytek uhranula/uřkla, se v během této akce dostaví. (Jižní Čechy, STANĚK)

Zabránit čarodějnici v nekalé činnosti mělo (aspoň v okolí Týna nad Vltavou a pokud jste příslušnou osobu už znali) zaražení nože do futer, poté co prošla dveřmi, případně vylití vody za ní. Ne na ni, jsme v Jihočesku, ne v zemi Oz. (Jižní Čechy, STANĚK)

Chcete-li bránit domácnost proti čarodějnicím, je zapotřebí před Třemi králi vykropit dům svěcenou vodou a pověsit na skobu čerstvé lýko. (Jižní Čechy, STANĚK)

Proti čarodějnici zabere kousek kdřeva z jeřábu (*Sorbus aucuparia*) v kapse, neboť v blízkosti tohoto stromu z čeledi růžovitých ztrácí čarodějnice sílu. (Anglie, GUTCH)

Lidé v Teesdale, údolí v severoanglickém Durhamu, užívali k bezpečnému průchodu v nebezpečné blízkosti čarodějnice sevření palce v pěsti. A veršů:

*Witchy, witchy, I defy thee!
Four fingers round my thumb,
Let me go quietly by thee!!*

*Čarodějko, čarodějko, bráním ti!
Se čtyřmi prsty kolem palce
tiše projdu ti!!
(Anglie, DENHAM)*

V Durhamu znali i jinou ochranu. Stačí nade dveře pověsit děravý kámen, nalezený na břehu řeky Tees. (Durham, Anglie, GOMME)

Pro bezpečnou identifikaci čarodějnice sloužil na Slovensku *luciový stolček*, jednoduchá stolička, vyrobená v čase mezi svátkem Lucie (13.prosince) a Štědrým dnem, a to ze smrkového nebo bukového dřeva bez užití kovových spojovacích materiálů. Někteří odborníci též připomínají nutnost opracování dřeva pouhými dvanácti seký sekery. Na stoličku, postavenou do kruhu, nakresleného tříkrálovou křídou v kostele na půlnoční mši, konané na Štědrý večer, se zhotovitel usadil – a po obřadu získal schopnost místní čarodějky i jejich dílo bezpečně poznat. (Slovensko, CENTRUM)

Zabezpečení proti čarodějnicím v předvečer prvního května, tj. posledního dubna. Veškeré domácí práce musí být hotovy do šesté hodiny odpolední. Chlív i dobytek vyčištěn. Práh posypán pískem, před prahem položeno křížem trní. (Západní Čechy, BUŠEK)

K odhalení čarodějnice poslouží klokočí (botanicky správněji Klokoč aneb *Staphylea pinnata*). Stačí mít snítku prvního května cestou do kostela: každou čarodějnici, která by snad měla v úmyslu vám nebo vaší domácnosti uškodit, spatříte s koňským kopytem místo nohy. Jiné vhodné datum je Velký pátek – v tom případě je ovšem výbava jiná, je nutno ve tři hodiny ráno uříznout větev střemchy a ovázat si ji kolem těla. (SOBOTKA)

Ochrana hospodářských zvířat proti čarodějnicím

Na prvního máje zapíchnout do hnojiště stromek trní. Praktikováno ještě na sklonku devatenáctého století. (severovýchodní Čechy, FILIP)

Spolehnout se lze i na *hagstone*, (přírozně) děravý kámen, přivázaný ke klíči od stáje; toto opatření zamezí čarodějnici osedlat si ustájené koně. Připevněný k čelu postele pak takový kámen chrání hospodáře. (východní Anglie, HARLAND)

Pomáhá též kousek dřeva z jeřábu (*Sorbus aucuparia*), připevněný k rohům dobytka. (Anglie, GUTCH)

Uhranout dobytek na pastvě je mnohem jednodušší než ve chlévě. Proto je zapotřebí věnovat zajištění stáda patřičnou péči. Moravské zkušenosti velí před vyhnáním na pastvu zaplést zvířeti do ocasu červenou pentli, případně vlákno. Na severu u Brušperku se řídí stejnými pokyny, jen beranům a telatům vážou červenou značku na krk. Ochrana je prostá: čarodějnice se soustředí na doplněk výrazné barvy (červená sloužila k ochraně před čarodějnicemi už mnoho staletí před Kristem v Babylonu) a nezládne pohlédnout do očí dobytčete. (Morava, BARTOŠ)

U Velkého Meziříčí chránili hospodářství i jeho čtvernohý majetek následujícím postupem: Zápraží posypat mákem, mák přikrýt drnem, vedle něho položit vejce, koště a zámek. Podobně jako upíří trpí nutkáním vše spočítat, musí i čarodějnice všechna maková zrnka sesbírat, než může práh překročit. Homeopatickou magií přiloženého zámku zabrání zvířatům ublížit „zamknutím huby“, tedy odmítáním krmení. (Morava, BARTOŠ)

Na ostrově Cape Breton se proti uhranutí zajišťuje dobytek ráno na prvního máje jednak pokropením svěcenou vodou, jednak sežehnutím chlupů na hřbetě plamenem posvěcené svíčky. (Nové Skotsko, FRASER)

Dobře známý amulet

S A T O R
A R E P O
T E N E T
O P E R A
R O T A S

chrání proti čarodějnicím též. Napsaný na papír přidá se dobytku do

žrádla. (HOHMAN)

Jiným prostým amuletem je sestupný zápis známého kouzelnického zaříkadla, sepsaný na papírek a přivázaný k rohům:

A B R A C A D A B R A

A B R A C A D A B R

A B R A C A D A B

A B R A C A D A

A B R A C A D

A B R A C A

A B R A C

A B R A

A B R

A B

A

Vsázeli na něm za západě Walesu. (Wales, DAVIES)

Očarování dobytka zabrání také nakrmení tohoto věncem, upleteným z mladé větve hrušně, který po celý den sv. Jakuba (25. července) nosila na hlavě čistá panna. (Čechy, SOBOTKA)

Černý kašel

V Runswick Bay, vesničce severně od Whitby pomáhal od černého kašle Hob-hole Hob, hob-goblin (tedy přátelský a pomáhající skřítek) z hobgobliní díry. Pokud některé místní dítě dostalo černý kašel, pak ho rodiče odnesli do Hobovy jeskyně a hlasitě zvolali:

Hob-hole Hob! My bairn's got kink-cough : tak't off; tak't off!
(Yorkshire, Anglie, GUTCH)

V hrabství Durham měli proti černému kašli recept následujících kroků:

1. překročit tekoucí vodu k domu ženy, která po sňatku nezměnila jméno
2. pojíst tam chleba s máslem a cukrem

(Durham, Anglie, GOMME)

Podobně to měli vyzkoušeno i v Kanadě, pojíst chléb od ženy, stejného dívčího i vdaného příjmení. (Ontario, Kanada, ROSE)

Irský recept: nalít talíř mléka, nechat z něho nejprve napít fretku a zbytek pak podat nemocnému. (Irsko, HADDON)

Démoni

Zahlédnout *taotaomo'nu*, ducha předvěkého obyvatele ostrova Guam, bytost nebezpečnou, lze v páře v hrnci vařené rýže. (Mikronésie, GUAM)

Před *taotaomo'nu*, objevující se na hřbitově, ochrání na Guamu pískání. (Mikronésie, GUAM)

Chcete-li zahlédnout ďábla, stačí se po jedenácté večer podívat do zrcadla. Podle zpráv z Tyrolska se v něm objeví jeho tvář, namísto očekávané vaší. (Tyrolsko, BONNERJEA)

Odstranit strašidlo lze i střelnou zbraní, je jen nutno naladovat solí, modrou skalicí a sírou. Zastřeleného bubáka – tento postup platí minimálně na demony karibské, tam zvané *duppy* – najdete v podobě zvířete, obvykle ještěrky. (Jamajka, JAMAICA)

Děšť

Přivolání:

S vodou v puse musí ve slovenském Gemeru překročit dívka tři potoky, tekutinu pak z úst vypustit na žhavé uhlíky. (Slovensko, CENTRUM)

Přivolání po grónsku: stačí dělat ve vodě bubliny. Nebo foukat do stonku *Archangelica officinalis*, tedy andělíky lékařské. (Grónsko, RASMUSSEN)

Odvolání po grónsku: zvednout k nebesům hlavu sledě a otevírat jí a zavírat tlamu. Nebesa vidí, jak ryba prosí o dobré počasí. (Grónsko, RASMUSSEN)

Nebeskou sprchu zastaví též prvorozený, když se svlékne donaha a postaví na hlavu. (BONNERJEA)

Děti

Ovlivňovalo se v Čechách pohlaví ještě nenarozeného človíčka jednoduchým způsobem: aby se narodil chlapeček, dala budoucí matka za okno mák, když chtěla holčičku, pak cukr. (Čechy, BONNERJEA)

Bude to kluk? Poznáte i bez ultrazvukového vyšetření, pokud vyšlete budoucí maminku kráčet směrem jižním a z ničeho nic na ni zezadu zavolat. Otočí-li se za hlasem doleva, chystejte modrou, když doprava, budete mít holčičku. (Japonsko, ASTON)

Japonská matematika. Sečtěte věk otce a matky. Dělte devíti. Lichý výsledek prozradí budoucí dceru, sudý syna. (Japonsko, ASTON)

Jak zajistit správné pohlaví budoucího potomka? V rané fázi těhotenství, nechť budoucí maminka oblékne manželův noční oděv, pyžamo, noční košili nebo čepici, na tom nezáleží, a za časného rána třikrát obejde studnu. Pak ať se dvakrát zahledí na svůj odraz ve vodě. Ne na pozadí (obrazu, pochopitelně)! S pevnou vírou ve svá slova pak pronese: „Žena je nešťastná. Muž má štěstí.“ Když pak zakryje studnu, aby z ní po tři dny nikdo nebral vodu, pak je narození syna zabezpečeno. (Japonsko, ASTON)

Rušivého novorozenceva pláče se zbavíte tak, že – pozor, bez vědomí matky či chůvy – strčíte pod postýlku trávu z doupěte divočáka. Nebo kousek kravince (to ale asi najdou po čichu, tak spíš hledejte to ležení divokých prasat). (Japonsko, ASTON)

Chcete-li po vašem nemluvněti, aby se rychle stalo mluvnětem, strčte mu do pusinky kuřecí zobák (Řecko, PATON 2)

Dobytek

Rozutečení dobytka na pastvě zabrání dřevěné kolíky, zapíchané po obvodu kruhu, načrtnutého na zemi pasteveckým prutem. (Slovensko, CENTRUM)

Jmelí, nasbírané po svatém Janu, pověšené pod stropem maštale nebo stáje, chrání před trolly. Nejen hospodářská zvířata. Zdobí-li dům, pak i jeho obyvatele. (Švédsko, FRAZER)

Jedno z moravských zaříkání:

Jdi tam, sv. Danieli, k mýmu stádu, zamkni vlkům jejich tlamy a divoké zvěři, ať neškodí tomuto stádu z předku ani ze zadku, tak jakož jsou neškodili lvové v jámě Babyloně tobě, sv. Danieli. Toho mi dopomáhej Bůh Otec, i Syn i Duch svatý. (Morava, BARTOŠ)

viz též: Čarodějnice: Ochrana hospodářských zvířat

Jak získat moc nad sousedovo dobyt看kem? Čarodějnice na Plzeňsku spoléhaly mimo jiné na sílu kravského hnoje, který za svítání odnášely do svého. Mnoho netřeba. (Plzeňsko, DUBSKÝ)

Duha

Jak zahnat duhu? V severoanglickém Yorkshire spoléhali v takovém případě na dva klacíky (prý je možné použít i stébla trávy), položené

křížem na zemi a zatížené na konci oblázkem. (sever Anglie, GUTCH)

Duchové

Při vstupu do nadpřirozenými bytostmi obývaném domě je vhodné zapíchnout jehlu, rybářský háček, nebo nůž do dveří. Na tvaru a původním použití nezáleží, důležitý je materiál, a tím je ocel. Ta zabrání duchům zavřít dveře a uvěznit vás v prostředí béčkového hororu. (Skotsko, FRAZER)

Před nechtěnou návštěvou ducha ochrání – aspoň na Jamajce – znamení římské desítky, tedy X, na dveřích. Nebo hřeb z podkovy. (Jamajka, JAMAICA)

Od proměny v ducha může zesnulého zachránit vysetí červených fazolí na hrob (Jamajka, JAMAICA)

Zbavit se momentální přítomnosti ducha je jednoduché, pokud sebou nosíte pazourek. Duchové nesnesou pohled na jiskry, vykřesávané z této kryptokrystalické formy křemene. (BONNERJEA)

Pozorovat duchy na hřbitově lze pomocí kamene s dírou uprostřed. Kámen musí pocházet z moře a díra v něm musí být přirozená, ne vyvrtná člověkem. Potom už stačí jen kouknout skrz, s druhým okem zavřeným a vyslovit příslušné zaříkání:

*In nome di San Pietro,
E di San Biagio!
Fate che da questa pietra
Io possa vedere che forma
Fanno gli spiriti*

Poté opakovat žalm 130, (známý podle prvního verše *de profundis*)

*De profundis clamao
In te Domine, Domine!
Et Domine, et fiantatis,
Bugsein et regina materna,
Edognis Domine!*

(Toskánsko, LELAND)

Hadi

Zabít hada lze jednoduše. Prostě na něho plivněte. (BONNERJEA)

Uštknutí vyléčí pití piva s jasanovým listím (BONNERJEA)

Zaříkání, které se při uštknutí osvědčilo Čerokézům:

Dûnu 'wa, dûnu 'wa, dûnu 'wa, dûnu 'wa, dûnu 'wa, dûnu 'wa
Sgě! Ha-Walâ 'sî-gwû tsûnlû 'ntani 'ga.

Dayuha, dayuha, dayuha, dayuha dayuha

Sgě! Ha-Usugî-gwû tsûn-lûn '-tani 'ga.

Každý verš událost obsahem zlehčující písně zopakovat dvakrát. Třít zranění šťávou z tabáku, není-li tato rostlina po ruce, použít sliny. Postiženého při této činnosti čtyřikrát obkroužit ve směru hodinových ručiček a do kruhu čtyřikrát fouknout (had se totiž do smyček stáčí také tímto směrem. (Čerokézové, MOONEY)

Hlava

Bolest hlavy lze podle starých záznamů přivolat příslušné osobě ukrytím jejich vlasů do ptačího hnízda. (Slované, VÁŇA).

Jak se bolesti hlavy zbavit? Před vstupem do města seberte z cesty před městskou branou tolik vlasů, kolik jich na zemi najdete. Řekněte si: „Tohle mě zbaví bolesti hlavy,“ jeden z vlasů připevněte ke svým, ostatní hodte přes rameno. Neohlížet se! (Toskánsko, LELAND)

Horečka

Papírek se slovy:

Potmat sineat,

Potmat sineat,

Potmat sineat.

omotat kolem truskavce (*Polygonum*) a přivázat na tělo nemocného. (HOHMAN)

Od horečky po celý rok uchrání též konzumace prvního sneseného vejce malé černé slípky. Pokud se pozře jako první jídlo dne. (Irsko, HADDON)

Zabírají též dvě vejce, snesené na Velký pátek spořádané o Velikonočním pondělí (Nizozemí/Belgie, THORPE)

Nebo přivázat podvazek k šibenici. (Nizozemí/Belgie, THORPE)

Nizozemským ženám v očekávání může uškodit Heggemoeder, velmi nebezpečný noční démon. Jeho jméno – Matka z plotu – napovídá, že se obvykle ukrývá v živých plotech. Přesněji v živých plotech, pěstovaných z lísky; tenhle keř má (kromě jisté podoby zvukové, takže není dozajista jediným podezřelým) pro své pradávné užití v lidové magii, co do činění i s druhým běžným titulem: Heksenmoeder, Matka čarodějnice. Občas sice těhotné paní horečnatých nemocí zbavuje, většinou jim je ale přináší. Doporučovalo se, aby budoucí matka nesvlékala na noc punčochy, přičemž jednu měla mít oblečenou obráceně. Boty pak měla postavit špičkami od postele a spodní prádlo (též převrácené naruby) přehodit přes postýlku.

Pokud už Heggemoeder pronikla až k ženě a postihla jí horečkou, je zapotřebí vyrýt své jméno do kusu rašeliny, případně vyřezat z tohoto fosilního paliva proužky jeden za každý den nemoci, a spálit. Důležitý bod instrukcí: upřeně hořící materiál pozorovat a nespustit z něho oči, než shoří na popel. (Nizozemí, TEENSTRA)

Při horečce, provázené křečemi: následující písmena napsat na bílý papír, přišít na kousek mušelínu nebo lněné látky a pověsit nemocnému kolem krku.

A b a x a C a t a b a x

A b a x a C a t a b a x

A b a x a C a t a b a

A b a x a C a t a b

A b a x a C a t a
A b a x a C a t
A b a x a C a
A b a x a C
A b a x a
A b a x
A b a
A b

(HOHMAN)

Existují i mnohem jednodušší prostředky. Například předložit pacientovi k jídlu něco, co nemá rád (BONNERJEA)

Nebo ho znenadání postříkat vodou. (Židé, BONNERJEA)

Také prášek ze sedmi sušených žab, zabitých během trvání atmosférického úkazu známého jako duha, vysokou tělesnou teplotu srazí. (Piedmont, Itálie, CANZIANI)

Host

Nijak zvlášť nevídaného hosta vypudí koště, postavené obráceně, štetinami nahoru. Když tahle praktika z někdejší provincie Čikuzen nezabere, zkuste ji rozšířit: koště musí stát ve vedlejší místnosti, před něj je třeba položit sandály a zašeptat: „Moc prosím, odejdi.“ (Japonsko, HILDBURGH)

Podobně funguje i kouzlo jamajských černochoů: koště se opře za dveřmi a popráší solí. (Jamajka, HILDBURGH)

Koště, položené před prahem, bránilo před hosty tehdy opravdu nevídanými, kočovnými Cikány ve východním Prusku (dnes severovýchod Polska a Kaliningradská oblast). (Prusko, HILDBURGH)

Husy

U Jihlavy věděli, že dobrou snůšku husích vajec zajistí oves naservírovaný huse o Štědrém dnu pod stolem na hospodářovy podvlékačky. (Morava, BARTOŠ)

Pelhřimovský recept na dobrou husí snůšku: o Štědrém dnu nakrmí hospodyně holou rukou ptáky zaječímí bobky. (Čechy, ŠEBESTOVÁ)

Hysterie

Opřít druhý kloub palce o hrudní kost a pronést zaříkání:

Matrix, patrix, lay thyself right and safe,

Or thou or I shall on the third day fill the grave.

Tříkrát. (HOHMAN)

Hysterii též dobře léčí každovečerní přičichnutí k prstu, jímž po sundání ponožek protřete mezery mezi prsty u nohou. Stejná léčba zabírá též i při nachlazení. (HOHMAN)

Ischias

Ústřel, houser, lumbago, hexnšús, zkrátka bolest zad způsobenou zánětem sedacího nervu, vyléčí houslová struna kolem pasu. (BONNERJEA)

Ječné zrno

Hordeolum, následek ucpaní mazových žláz na víčku, zvané též ječné zrno, lze vyléčit třením snubním prstenem. Zákrok provádět ráno, v nepřerušené řadě devíti dnů. (North Yorkshire, GUTCH)

Podle zkušeností jiných Ostrovanů postačí třít oko ocasem černé kočky (Anglie, BURN)

Léčba ze irského Donegalu je stejná, jakou tam ordinují na bradavice: dotknout se inkriminovaného místa devíti špendlíky a ty pak pohodit na hřbitově. (Irsko, M'CLINTOCK)

Jelen

Lovci ušetří síly, když v uloveném jelenovi nechá zabodnutý nůž. Ocelová čepel brání vilám přidat svou hmotnost k hmotnosti přenášeného úlovku. (Skotsko, FRAZER)

Karty

Netopýří srdce, připevněné červenou hedvábnou nití k pravé paži, zajistí výhru v každé karetní hře. (HOHMAN)

Kočky

Přesvědčit novou kočku k tomu, aby se z nového působiště neodstěhovala k sousedům, či ještě dál, a tedy aby odváděla službu doma, k tomu užívali u Kyjova prosté podržení zvířete před zrcadlem. Bylo známo, že když se v něm uvidí, už neuteče. (Morava, BARTOŠ)

Kolika

Vykouřit dýmku tabáku, dým foukat do láhve, obsahující půl decilitru kvalitní whisky. Tekutinu s kouřem dobře protřepat a vypít. (HOHMAN)

Komunikace

Chcete-li se spojit s někým vzdáleným (a nechce se vám využívat dobrodiní komunikačních prostředků dvacátého prvního století), můžete vyzkoušet starý japonský postup: ošatě koště, postavte toho panáka časně ráno na konec prázdné místnosti, vybavené pouze osmi předložkami (*tatami*) a vložte do něho dopis, adresovaný příslušné osobě. Požádejte o doručení a pak, aniž byste na panáka pohlédli, opusťte místnost. Pokud se oblečené koště samo převrátí a padne, zpráva byla doručena. (Japonsko, HILDBURGH)

Koně

Zabezpečení koní proti nemocem dle zkušeností moravských. O Prosebných dnech (*Feriae Rogationum*, jak jim říkají katolíci), tedy v

pondělí, úterý a středu po páte neděli velikonoční sebrat za přeříkávání „*Ve jménu Otce i Syna i Duchu svatého беру tebe, hlínu k svy opravě a lidem k pochvale,*“ křížem proti Slunci hrst materiálu ze tří mravenišť a hrst hlíny na třech cestách. Směs přidávat do řezanky. (Morava, BARTOŠ)

Nepokojného koně může moravský kovář zvládnout prostým způsobem (ne, tajné slovo podle Terryho Pratchetta to není). Je zapotřebí najít vystřelenou kulku, provrtat ji a navléct na nit. Nespolupracujícímu zvířeti ji pak pustit do ucha, rázem se zklidní. (Morava, BARTOŠ)

Pokud kůň odmítá žrát, otevřete mu tlamu a třikrát poklepejte na patro. Ať už vám zůstanou všechny prsty, nebo ne, zvíře přestane trucovat a pustí se do předložené stravy. (HOHMAN)

Proti očarování ve stáji zajistí zvířata kostra spodní části koňské nohy (kopyto s příslušenstvím), zavěšená na stěně. (Nizozemí, THORPE)

Tak dlouho ponechte žábu v láhvi nebo v plechovce, až z ní zbydou jen kosti. Ty pak, když je Měsíc v novu, vyzkoušejte v tekoucí vodě (přírodní, tedy potoku či říčce, vodovod stačit nebude). Tu, která plave, noste v kapse nebo zavěšenou na krku; zajistí zvládnutí i toho nejdivočejšího koně. (Anglie, BURN)

Sedm chlupů v hřívě nebo na ocase spletených dohromady ochrání koně proti vílám, spoléhali se v okolí města Ennis v irském hrabství Clare (Irsko, WESTROPP)

Krávy

Aby byla jalovice ochotná přijmout býka a stát se skutečnou krávou, k tomu mohou dopomoci dobytčeti naservírovaná tři zrnka hrachu. Pokud byla ovšem nalezena na cestě a nebyla podána holou rukou. (Morava, BARTOŠ)

Aby dobytek věděl, kudy z pastvy domů: vytrhnout tři chomáčky

chlupů – mezi rohy, na hřbetě a u ocasu – a přidat je do žrádla. (HOHMAN)

Trkavou kravku vyvedte z chléva ven a zpět pak zatlačte pozpátku. (Morava, BARTOŠ)

Aby krávy hodně dojily a byly plodné, je vhodné na prvního máje nařezat jim prutem buď lískovým (vyzkoušeno v Normandii), z jeřábu (Švédové a Vestfálci) nebo březovou metlou (SOBOTKA).

Krupobití

Jednoduchá ochrana před poničením úrody hydrometeory po slovensku: běžně užívanou sekeru položit při bouři na dvůr ostřím k obloze. (Slovensko, CENTRUM)

Krvácení

Počítat od padesáti ke třem. (HOHMAN)

Křeče

Angličanům zabírá proti křečím česka (kost kolenního kloubu). Ne vlastní! Jehněčí, nebo ovčí, v noci schovaná pod polštářem, ve dne nošená na kůži (vlastní). Jiní obyvatelé jižní poloviny ostrova Británie se ovšem raději spolehnou na prsten, vyrobený z kovového madla rakve, prsten ze želvoviny, případně na podvazek pod kolenem levé nohy. Takto užívaná součást oděvu ovšem musí být posvěcena na Velký pátek. (Anglie, DYER)

Indická pomoc proti křeči je prostá: úhoří kůže, ovázaná kolem nohy. (Indie, BONNERJEA)

Láska

Dnes, protože technologie domácí výroby látek jsou zavrženy a zapomenuty, lze jen těžko užít praktiky, užívané například na severu Slovenska: cestou na přástky v předvečer svátku svaté Kateřiny, tedy

24. listopadu, nenápadně musí dívka strhnout třísku z domu vyvoleného (mělo by tedy jít o stavení dřevěné, tudíž staré, nebo naopak moderní) a pronést přitom zaříkadlo:

*Mošku, mošku, ťahám ťa trošku,
ťahám ťa štyrmi palcami, piatou dlaňou
aby prišli všetci chlapci za mnou.*

(Orava, Slovensko, SULITKA)

Mladé slečny z okolí Bardejova spoléhaly na vodní řasy, přinesené z potoka a mlácené na humnech o svátku sv. Mikuláše 6. prosince.

*Mikluš, Mikluš,
daj mi dobrí muž!*

případně

*Mikluš, Mikluš,
akeho mi muža daš?*

(Bardejov, Slovensko, SULITKA)

Šestého prosince zkoušely též řídit budoucnost dívky z východoslovenských Stráňan. Pekly pirohy s náplní papírku se jménem vyvoleného. Ingredience ovšem musely být ukradeny v domě mladého muže, nebo aspoň u sousedů.

(Východní Slovensko, SULITKA)

Zkušenosti vdavekchtivých dívek z anglického Lancashire jsou kalendářní ve smyslu astronomickém. Je třeba vzhlednout k Měsíci v novu (kdy není prakticky vidět) a se zkříženými rukama odříkat:

All hail! new Moon; all hail to thee!

I pray thee, good Moon, declare to me

This night who my true love shall be.

Překladu netřeba, obsah je prakticky stejný, jako u všech ostatních zaříkadél tohoto typu: pozdrav a prosba o odpověď na otázku: Kdo si pro mne přijde? (východní Anglie, HARLAND)

Jak se dozvědět aspoň počáteční písmeno jména budoucího partnera? Loupejte, milé dívky, pomeranč, a přeříkávejte přitom abecedu. U

příslušného znaku se slupka přetrhne. (Jamajka, JAMAICA)

Velký kulatý kámen vhodte přesně o jedné hodině po půlnoci do kryté studny, nejlépe takové, která se nachází uprostřed polí nebo zahrady. Zvuk, který kámen při styku s vodou vydá, zazní jménem budoucího manžela. Jen trochu fantazie při jeho přesném rozluštění je pak zapotřebí (Itálie, Toskánsko, LELAND)

Zájem mužů může zajistit černá kočka, jež s neprovdanou dámou sdílí stejnou adresu. Aneb, jak se v Anglii říkávalo:

*Whenever the cat of the house is black,
The lasses of lovers will have no lack.*

(Černá kočka v domě, mnoho milenců pro mě) (Anglie, DENHAM)

Chce-li dívka spatřit svého vyvoleného ve snu, pak musí (v Belgii na to spoléhaly) položit v nohách postele křížem podvazky a pod polštář dát zrcátko; v něm pak budoucího partnera spatří. (Belgie, THORPE)

Předpověď budoucnosti, pokud jde o manžela na Hebridách je prostá a nenáročná, snad jen na dostatečné množství kuchyňského nádobí.

V předvečer všech svatých položte na podlahu šest talířů různého obsahu a vpusťte vdavekchtivou slečnu dovnitř se zavázanýma očima. Nádoba, jíž se dotkne jako první, ukáže na věci příští.

1. Talíř s čistou vodou předpovídá manžela neobyčejného
2. Sůl námořníka
3. Maso farmáře
4. Hlína brzkou smrt
5. Voda špinavá manžela obtížného
6. a nakonec talíř prázdný úděl staré panny

(Hebridy, GOODRICH-FREER)

Dívka z Faerských ostrovů se dozví jméno svého budoucího partnera následujícím způsobem: vyjde do velmi tmavé noci velmi neoblečená, v potoce namočí svou košili, vyždímá a smotanou ji položí pod polštář.

Bude pak o muži svých snů snít. (Faerské ostrovy, GOBLINS)

Něco pro mladé muže: aby se do vás vybraná dívka bezhlavě zamilovala, říznete se do levého malíčku a vytékající krví ochuťte její nápoj. (BONNERJEA)

Sporýš lékařský (*Verbena officinalis*), utržený za noci svatojánské (tj. z 23 na 24 června), zajistí lásku každé dívky, s níž si muž potřeše rukou. (Piedmont, Itálie, CANZIANI)

Pokud pátého dne pátého měsíce položíte na kuchyňská kamna hlavu divočáka a vzýváte ji, srdce té, po níž toužíte, bude vaše. (Japonsko, ASTON)

Ženinu touhu posílí chomáč vlny namočený v netopýří krvi. Spící dotyčné pak opatrně (ať ji neprobudíte, to by mohlo spustit naprosto jiné reakce) vsunutý pod hlavu. (VARNER)

Rada pro matky, které chtějí zabránit tomu, aby se dcera bezhlavě zamilovala. Když vychází z domu, hodte za ní trochu soli. (Čechy, BONNERJEA)

Chcete-li zabránit navázání citového vztahu, potřebujete čtyři hřebíky a ševcovskou smůlu. Hřeby její pomocí spojíte do křížů a ty položíte pod židle, na nichž mladý muž a dívka, o níž tento jeví zájem, sedí. Než se zvednou, pohádají se a je vyloučeno. (Toskánsko, LELAND)

Lodě a jejich posádky

Podkováky, zatlučené do stěžně, chrání loď i posádku před uhranutím, čarodějnicemi a vílami. Že je třeba tuto ochranu aplikovat, na to může upozornit třeba krkavec, který přistane na ráhně. Což je jasná známka přítomnosti temných sil. (Skotsko, WARNER)

Lov

Máte-li kořist už na mušce, můžete zkusit čerokézské zaříkání: *Usinuli 'yu Selagwû'tsi Gigage'ï getsû'nneliga tsûdandâgi'hï aye'li'yu, usinuli'yu. Yû!*, (Rudý Selagwû'tsi zasáhne tvou duši! říká se v něm). (Čerokézové, MOONEY)

Sušené srdce (konkrétní původ nevyžadován) přimíchané do střelného prachu zajistí při lovu štěstí, (Čechy, HRAŠE)

Mravence sebrané ze středu mraveniště (nesbírat holou rukou, těžko říct, jestli je to doporučení praktické nebo magické) svařit v octě. Vyplachovat zbraň vodou z tří močálů. Střelba pak bude jistá, zvěř okamžitě usmrcující. (Čechy, HRAŠE)

Manželství

Šťastné manželství na japonský způsob: kůstky z noh holuba, který zavrkal pátý den pátého měsíce, vložit do sáčků rumělkové barvy, kteréžto musí oba, muž i žena, nosit přivázané na paži. Nebo v rukávu. (Japonsko, ASTON)

Máslo

Máte-li historického ducha a vyrábíte máslo hezky postaru, stloukáním, může se také stát, že kromě jiných potíží vašemu dílu škodí i nepřející sousedka, ba někdy i čarodějnice. Kdesi na Moravě při takovém podezření z máselnice vylíjí smetanu, vhodí do ní bodlák, zalijí vroucí vodou a dva silní jedinci stloukají, co jen to jde. Údery jsou přenášeny na čarodějnici, jak jinak. (Morava, BARTOŠ)

V okolí Kunštátu vraceli úder jednodušeji. Rychleji a bez námahy. Nešlo-li máslo stlouct, hospodář nabil pušku štetinami a do máselnice střelil. (Morava, BARTOŠ)

V západočeském Bílově při nevysvětlitelném selhání ověřené výrobní

technologie, rozžhavía hospodyně řetězy a máselnici vypálila. Tento úkon neměl ani tak za úkol nádobu dezinfikovat, jako pomoci odhalit škůdce. Byla jím žena, která poté první vstoupila do domu. (západní Čechy, BUŠEK)

Užití ohně, byť nepřímé, se osvědčilo i Irům. V případě čarodějného vlivu položili pod máselnici napůl spálený kus rašeliny. Zabírá též vřes, případně větvička jeřabiny. (Irsko, DUNCAN)

Nepoživatelné mléko, jemuž čarodějnice ukradla máslo, lze spravit útokem na pachatele i v Irsku. Velmi podobným způsobem, kovem a ohněm. Po soumraku se při zabeđených dveřích a oknech rozdělá oheň z rašeliny a vloží do něho – protože Irové rádi pracují s čísly devět a deset – přesný počet hřebů. Devět. Zlodějku začnou pálit, tato se pokusí do domu proniknout i násilím, když výhrůžky ani prosby nezaberou (proto požadavek na zabezpečení vstupu) a nakonec se vzdá a vymění ukradené máslo za vyjmutí železa z ohně. (Irsko, DUNCAN)

Pokud je podezření, že čarodějnice ukradla z mléka budoucí máslo, pomůže provázek s devíti uzlíky, uvázaný kolem máselnice. Bylo-li odcizeno, vrátí se a bude možno ho stlout. (Irsko, DUNCAN)

Irové v hrabství Leitrim taktéž spoléhají na ohnutou šestipenci a hrot z brán (zemědělského nástroje, určeného k vláčení polí) položené do každého rohu místnosti. (Irsko, DUNCAN)

Slezský přístup býval mírný. Žádné násilí, jen prosbička:
Máslo, máslo, kaj si zašlo z me masničky do kmotřičky.
Máslo naše vrať se zase od kmotřičky do masničky.
(Slezsko, BARTOŠ)

Chcete na druhou stranu a dozvědět se, jak sousedovi při domácí výrobě másla škodit? Dle návodu z okolí vesnice Cragbrien, (hrabství Clare) stačí za květnového rána vyškubnout každé jeho krávé chlup z ocasu, tyto pak smotat dohromady a ponořit do mléka. (Irsko,

WESTROPP)

Mléko

Návod pro škodolibé a škodící osoby: pokud chcete, aby krávy měly v mléce krev, nechte děti soustavně ničit vlašťovčí hnízda. Alespoň v Akádii, tedy na východním pobřeží Kanady. (Nové Skotsko, FRASER)

Kvalitní mléko zajistí občasná odměna krávy krajíčkem z bochánku, upečeného z mouky s příměsí hadího a černého kořene (*Bistorta major* a *Scorzonera hispanica*) (Jíkev, Nymbursko, HAJNÝ2)

Doporučuje se přidávat do krmení kravám roztlučené skořápky vajec, upotřebených při všech náboženských svátcích, tedy nejen na Vánoce a Velikonoce. Kvalita mléka bude jistá. (Jíkev, Nymbursko, HAJNÝ2)

Mlha

Mlhu rozežene prášek ze sušených fazolí, rozprášený na cestě. Nebo na hladině, chcete-li se zbavit vodních par nad vodním tokem. (Japonsko, ASTON)

Mořská nemoc

Proti mořské nemoci může zabrat následující japonský recept: před naloděním si strčte do nosu smotaný papírek. Tříkrát kýchněte. A to je celé. (Japonsko, ASTON)

Zabere též špetka soli na břicho, přelepená papírem. (Japonsko, ASTON)

Můra

Nejrozšířenější obranou proti můře je jedním tahem nakreslená *můří noha*, což je (nejčastěji, možností je více) pěticípá hvězda, neboli pentagram (WOLLMAN)

Jednoduchou prevencí proti nočnímu přízraku, jenž z lidí saje energii a

krev představovalo podle texaských Čechů pojení připáleného chleba. (Texas, PAZDRAL)

Grónským ženám pomůže od těžkých snů kulatý nůž, zvaný *ulu*, pod polštářem (Grónsko, RASMUSSEN)

Odstřel noční můry puškou vyžaduje nezvyklou municí: chlebové drobečky. Nic jiného nezabírá. (BONNERJEA)

Zvyk východočeský: muže před mûrou ochrání kousnutí ženou (Východní Čechy, MAIELLO)

Zvyk pomořanský: špínou, sebranou mezi prsty u nohou, nakreslit na čele křížek. Vlastní špínou na vlastním čele, aby bylo jasno. (Pomořansko, MAIELLO)

Košťe, položené před prahem, přiměje mûru počítat jeho štětiny, což ji zabere čas až do půlnoci, takže musí s nepořízenou odtáhnout. (Slezsko, HILDBURGH)

Srbský recept: potřít večer hrud' česnekem. Řekl bych, že to odrazí nejen noční mûru. (Srbsko, BONNERJEA)

Ochrana dětí proti napadení mûrou. Vyrobit z látky a slámy několik loutek, rozestavět je po místnosti a do oken a nakázat jim, ať hlídají. „Hleďte loutky, aby můj maličký spal.“ (WOLLMAN)

Loutka může být jen jedna, ošklivá, zhruba velikosti chráněného dítěte. Položená buď pod kolébkou, nebo přitlučená na dveře. (WOLLMAN)

Před nočními útoky ochrání okrouhlý plochý kámen s dírou uprostřed. Pozor, díra musí být přirozeného původu. (Vorarlbersko, WOLLMAN)

Recepis slovenský. Nadrobno nasekané salátové listy, na několik dnů naložené do vinného octa. Dvě kávové lžičky tohoto prostého léku

denně pak zabírají i proti vlnodlakům. (Slovensko, WOLLMAN)

Jak můru na někoho poslat? Prý stačí pouhá myšlenka. Pokud jste člověk se srostlým obočím. (WOLLMAN)

Myši

Věděli u Telče, že myši se lze zbavit prostým způsobem. Ráno na Velký pátek stačilo sebrat prach a hlínu, kterou synantropní škůdci vynesli při hrabání děr v domě, a za pískání na píšťalu ji odnést ven. Na místo, kam se pak vysypala, se z domu hlodavci sami vystěhovali. (Morava, BARTOŠ)

Dům tito nepříjemní hlodavci rozhodně zaplaví, když matka v šestinedělí vstoupí do domu bez toho, aby překročila klíč. Ověřeno na řeckém ostrově Kalymnos. (Řecko, PATON)

Nemoc

Prevence nemocí je záležitostí komplexní. Celoroční imunitu zajistí dle zkušeností poctivých občanů bílovských rituály, prováděné na Velký pátek (náv. 1) a Boží hod velikonoční, tedy v neděli (náv. 2).

Ráno prvního zmíněného dne se odebere rodina do zahrady.

Tříkrát společně odrecituje modlitbu:

„Pán Ježíš do zahrady jdouce, těžký kříž na sobě nesouce — ptali jsou se židé, proč se tak třese, zda-li ho zimnice láme? Mě zimnice neláme, aniž toho lámati bude, kdo na to navěky pamatovati bude!“

Doplní pětkrát *Otčenáš*, *Zdrávas* a *Věřím v boha*.

Tříkrát jeden každý políbí zemi, otírá ruce v rose a přidává: *„Chraň mne, Pane, od psotnice, prasnice a všech neřestí!“*

Načež se jde umýt do potoka, a to včetně nohou.

Nedělní ráno se společná návštěva zahrady opakuje. K hygieně je užita voda ze studny, neboť ta obsahuje masti, jimiž zbožné ženy pomazali Kristovo tělo. S modlitbou:

„Vítám tebe, drahá Velkonoc, odříkám se všech nemocí, černý žloutenici, ouplavici a zimnici, třesenici a psotnici! K tomu mi dopomáhej Bůh Otec, Syn a Duch svatý! Amen.“

Následuje trojí líbání země, třikrát *Otčenáš* a třikrát *Zdrávas*. (západní Čechy, BUŠEK)

K léčbě nemocného lze použít vodu, jíž chorobná osoba, aniž by s kýmkoliv promlouvala, naplnila před svítáním láhev, tuto pevně zavřela a vložila do skříňky či truhly. Klíčovou díрку je nutno ucpat a klíč nosit po tři dny v kapse; smí se ho dotknout pouze osoba, která léčivou vodu připravuje. Tedy sám nemocný. (HOHMAN)

Dětské choroby může vyléčit jízda na medvědovi, případně amulet z chlupů této šelmy (jejíž síly se nemoc nejspíš lekne). (Indie, BONNERJEA)

Na bolest v hrdle ordinovali Slezané starou punčochu, na noc omotanou kolem krku. (Slezsko, BONNERJEA)

Má zabrat na jakoukoliv nemoc: lichý počet mincí vložte do nádoby s vodou z bystřiny. Vodou pak pacienta jemně postříkejte. Otočte nádobu dnem vzhůru, pokud některá z mincí zůstane přichycena na dně, léčba byla úspěšná. (Nova Scotia, Kanada, ROSE2)

Proti pomočování pomůže pečená straka zapíjená prasečí močí. (Řecko, PATON 2)

Neplodnost

Na jihovýchodě Maďarska, v župě Békés, léčili ženskou neplodnost bitím holí, jíž bylo předtím použito k rozehnutí pářících se psů. (Maďarsko, FRAZER)

Zkušenost palestinských Židů napovídá, že neplodnost může vyléčit odvar z mechu, rostoucího na chrámových zdech. (Židé, BONNERJEA)

Nespavost

Tato může být způsobena špatnou orientací postele, respektive faktem, že země rotuje. Pokud stojí lůžko ve směru severojižním, je nutné

otočit ho o devadesát stupňů do polohy západovýchodní. Hlava by měla směřovat k východu. (východní Anglie, HARLAND)

Neštěstí

Vší silou vržený kámen do řeky, doprovázený zařikáním:

Non butto questa pietra

Ma butto il bene e la fortuna

Della persona [...] che il bene

Gli vada nell'acqua corente

E cosi non abbia piú bene

způsobí určené osobě (tři tečky v italském textu nahradíte proklínaným jménem) újmu. (Itálie, LELAND)

Jak jinak uškodit? Přání nedobrého napsat na papír, papír spálit, popel rozprášit na prahu domu proklínané osoby. (New Orleans, USA, ALVARADO)

Neuralgie

Léčba kanadská. Náhrdelník z podélně provrtaných muškátových oříšků, tak dlouhý, aby sahal přesně 152,4 mm pod hrdlo (což je šest palců a nemusí to být až tak přesné). (Ontario, Kanada, ROSE)

Nevěra

Drobné hříšky přehlédne manžel poté, co vypije sklenici vína nebo vody, v kteréžto tekutině byly omyty měděné mince, pokládané na oči nebožtíků (BONNERJEA)

Jak na nevěrného manžela po italsku:

Tři kaštiny nutno rozdrtit na co nejjemnější prach, ten nasypat do nepoužité hliněné nádoby, zakápnout třemi kapkami manželovy nebo milenčiny krve (krve může být víc, prakticky všechna, kterou si dokážete obstarat). Přidejte půl litru lihu a vodu, čtvrt hodiny vařte ve vodní lázni. Hrncem pak strčte pod postel. O půlnoci je třeba vodou mužovi hlavu umýt, respektive opatrně (aby se neprobudil) namočit

znamením kříže a pronést zařikání:
*Non bagno te, bagno il tuo cuore,
Che sempre pia tu mi possa amare,
E piu tu non mi poss lasciare,
E con altre donne tu non possa andare
E quell'affare*

Con altre donne non ti si possa alzare

Tuto proceduru nutno provádět třikrát za noc po celý týden, poté hrnec se zbytkem tekutiny vhodit do potoka či řeky, zkrátka tekoucí vody se slovy:

*Butto via quest pento',
E butto via il pensiero
Del mio marito per altre
E che porti tutto l'amore
A me che io pure tanto l'amo.*

Bez ohlednutí odejít a po tři dny s k tomu místu nepřiblížit. (Itálie, LELAND)

Neviditelnost

Neviditelnost zajistí pravé oko netopýra v kapsičce vesty. (Čechy, BONNERJEA)

Z očí sejde i člověk, vybavený *alectorií*, kamenem, nacházejícím se v kohoutím žaludku. (BONNERJEA)

Na živý plot (nebo aspoň křoví), který je vysázený pouze po jedné straně křížovatky, položte v čase mezi půlnocí a jednou hodinou v pytli zavázanou černou kočku. Pokud je pytel ráno, až na malou kůstku, prázdný, Ďábel oběť přijal. Kost je pak amuletem, zajišťujícím požadované, tedy neviditelnost. (Brabantsko, THORPE)

Tyrolský recept: exhumovat pohřbeného, vyměnit jeho košili za svou. Pokud všechno kopání a převlékání stihnete do půlnoci, máte neviditelnost zajištěnu. (Tyrolsko, BONNERJEA)

Recept z Německa, uznávaný ještě v třicátých letech minulého století – neviditelnost zloději zajistí špičky jazyků černých koček a černých psů obalené ve vosku velikonoční svíčky a nošené pod levou paží. (Německo, VARNER)

Hlavu hada, zabitého na prvního máje zasadit na vhodném místě, s fazolí mezi čelistmi. Až rostlina vyrostе, doroste a vydá plody, sesbírat všechny lusky. Stoupnout si k zrcadlu a jednu po druhé strčit všechny fazole do pusy. Tu, při níž odraz zmizí, pečlivě schovat. Stejnou aplikací, vsunutím do úst, vás pak kdykoliv kdekoliv zneviditelní (Řecko, ROUSE)

Očarování

Jste-li pod vlivem kouzla, zbavíte se ho, pokud si plivnete na pravou botu. (BONNERJEA)

Na Velký pátek novým nožem v ruce obalené bílým šátkem drženým uříznout třemi řezy prut trnkový. Očarovaného se jím třikrát dotknouti; příslušná čarodějnice se záhy objeví, protože dotek trnité větve sama opravdu citelně vnímá. (SOBOTKA)

Odčarování dobytka

Pokud se před intrikami čarodějnic nepodaří dobytek uchránit, je zapotřebí kouzly nemocná zvířata vyléčit. Na severozápadě Anglie měli následující zkušenosti: bylo zapotřebí srdce toho rána uhynulé krávy, propíchané špendlíky, spálit v ohni, rozdělaném v hodině mrtvých, tedy mezi třetí a čtvrtou po půlnoci. Když byl tento recept uplatněn na stádo, uhranuté jistou Sally Mackickovou, kdosi, nebo cosi poté začalo klepat na okno, což všechny přítomné zahrnalo do bezpečí postelí. Ráno nezbyla v ohništi ani stopa po srdci, dobytek byl uzdraven, zatímco čarodějka chřadla a záhy nato zemřela. (Anglie, DENHAM)

Uřknuté hospodářské zvíře léčil pastýř v západočeském Bílově následujícím postupem:

Příkradl se k dobytčeti potichu zezadu, chytil ho za uši a odříkal: „*Přistupuju k tobě, hovado, chci ti zpomáhati na ourok! Jestli jsou tě uřkli dva zlí, tři svatí tě uzdraví: první svatý Michal, druhý svatý Jan, třetí sám Kristus Pán.*“ Třel pak zvíře po hřbetě a znamenal křížem. (západní Čechy, BUŠEK)

Nad čáry má moc též stříbro, proto se nemocnému dobytčeti podávala v kanadském Novém Skotsku voda se stříbrnou mincí. V doloženém konkrétním případě voda ze soutoku dvou potoků, požehnaná stříbrnou mincí s nápisem *In hoc signo vinces*, kterážto se v rodině dědila z pokolení na pokolení (podle všeho šlo o portugalský peníz z časů vlády krále Joãa V.) (východní Kanada, FRASER)

Vezměte mléko jedné z uhranutých krav, povařte v něm špendlíky. Čarodějníci to ublíží a navíc poznáte, kteráže sousedka to je, neboť se přijde vyptat na zdraví vašeho dobytka. (Nova Scotia, Kanada, ROSE₂)

Odhalení zločinu

Pomocí koscinomantie čili vyšetření sítím či řešetem: dvě osoby drží svými prostředníky síto. Slovy

Dies, Mies, Ješet, Benedoefet, Dovvina, Enitemaus

se do síta vmanipuluje démon.

Při přeríkávání jmen podezřelých se pak u viníkova jména síto převrátí. (AGRIPPA)

Oheň

Oheň uhasí tabulka, z obou stran popsaná následujícím vzorem a vhozená do plamenů.

S A T O R
A R E P O
T E N E T
O P E R A
R O T A S

(HOHMAN)

Prevenici proti požáru domu zajistí tisová ratolest. (Hebridy, GOODRICH-FREER)

Padoucnice

Proti epileptickým záchvatům pomáhá srdce ropuchy; usušit, rozdrtit a přimíchat do nápoje dle vlastní libosti. (Anglie, GUTCH)

Užívání lebky popraveného zločince jako poháru chránilo před touto chorobou před dávnými a dávnými časy v pohanských německých zemích. Léčba od té doby našťestí pokročila. (Německo, PEACOCK)

Ve Frísku stačí nosit na prstu masivní stříbrný prsten (Frísko, BONNERJEA)

V Irsku vypít tři kapky sviního mléka. (Irsko, BONNERJEA)

V Tyrolích pohár svařené lasiččí krve (Tyrolsko, BONNERJEA)

Běloruští Židé ovšem spoléhali na zahrabání košile, svlečené přes hlavu a protažené kolem komína, na křižovatce dvou cest. (Bělorusko, BONNERJEA)

Poněkud drastický způsob léčby dle Skotů: na místě, kde člověka poprvé postihl epileptický záchvat zahrabat živého kohouta (Skotsko, MACKENZIE)

Panenství

Sedmé dítě, narozené z nemanželského lože, obnoví ženě panenství. (BONNERJEA)

Pastva

Pokud se pastýři rozeběhne stádo, očividně za to mohou zlá kouzla konkurence. V takovém případě je nutné sebrat škodícímu kolegovi bič

a třikrát jím prásknout. Zvířata se opět seběhnou. (Haná, BARTOŠ)

Před rozbíháním pomůže obsypat stádo prachem z křížové cesty. (Jíkev, Nymbursko, HAJNÝ2)

Určitou prevenci může zajistit položení kožichu na hranici tří pozemků a tlučení do něho; rány schytá onen nepřátelsky naladěný pastýř. (Kyjovsko, BARTOŠ)

Případně umístění kožichu na křížovou cestu. A následné vyplácení (Jíkev, Nymbursko, HAJNÝ2)

Aby se krávy na pastvě chovaly klidně a netrkaly se navzájem, potřete je mezi rohy čerstvě upečeným chlebem. (Morava, BARTOŠ)

První vyhnání krav na pastvu je nutno provést v pondělí, předchází mu ovšem rituál, potajmu provedený v neděli a obnášející následující ingredience a postupy: je třeba bez smlouvání koupit nový hrnec (nebrat holou rukou) a u řezníka telecí hlavičku, nožičky a za tři krejčary hovězího (brát holou rukou). Před svítáním zakopat maso v hrnci zakopat na cestě, po níž se požene dobytek. Pokleknout u cesty tváří k ní, stříknout věchýtkem slámy svěcenou vodu přes a pronést toto zařikání: *„Ve jménu Ducha svatého za-žehnávám já [PASTÝŘOVO JMÉNO] dobyteček. Vyháním vás dobytečku na zelenou travičku, abyste jí požívaly, tělo na se braly a užitek dávaly. Ve jménu Boha Otce i Syna i Ducha svatého odháním od vás všechny kuřice a čarodějnice na hory a doly, aby vám pokoj daly, užitku nebraly. K tomu mi dopomáhej Bůh Otec, Bůh Syn a Bůh Duch svatý.“* Nezakončovat slovem Amen! Třikrát opakovat. Ověřeno pastýřem z Jíkve. Sluhové v okolních vesnicích užívali praktiku podobnou, leč v detailech se liší. (Jíkev, Nymbursko, HAJNÝ2)

Zajištění bezpečného pobytu ovcí na pastvě vyžaduje tentýž rituál, jako v případě předchozím. Neobsahuje úvodní pasáž s nákupy a zakopáváním hrnce, vyžaduje ovšem kropení a zařikání všech místních

komunikací, po nichž budou ovce hnány. (Jíkev, Nymbursko, HAJNÝ2)

Do třetice pastva vepřového. Netřeba zaříkat, jen obejít stádo a ze tří stran hodit prasatům hrst hrachu od vánočního stolu. (Jíkev, Nymbursko, HAJNÝ2)

Zvládnout velké stádo toliko v jedné osobě vyžaduje vyhnat zvířata na pastvu před svítáním na den Filipa a Jakuba t.j. třetího května. Načež se pastýř vysleče, hůl a oděv položí doprostřed stáda a nahý třikrát stádo oběhne. U hromádky šatstva pak poklekne a osmkrát se pomodlí Otče náš, osmkrát Zdravas, jednou Věřím v Boha, což uzavře obvyklým K tomu mi dopomáhej Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý, Amen. (Jíkev, Nymbursko, HAJNÝ2)

Pes

Pokud selhalo přátelství s nejlepším přítelem člověka i výcvik, a pes vás stále nechce přijmout za svého pána, pak je zapotřebí přidat mu svou vlastní krev – netřeba velké množství – do žrádla. (HOHMAN)

Pro ty, kteří se pohledu na (vlastní) životadárnou tekutinu děsí, zůstává možnost oškrábnout během jídla nožem rohy stolu, stejným nástrojem pak pokračovat v konzumaci, oškrabky dát sežrat psovi. (HOHMAN)

Pes, hlídající dům, nemůže být přítulné zvíře. Aby svou funkci vykonával dobře, byl ostražitý a příslušně zlý, musí dostávat silně kořeněné žrádlo (Slovensko, CENTRUM)

Kousnutí psem je třeba ošetřit alkoholem (zevně!) a přiložením chlupů z inkriminovaného hafana (Čechy, HAJNÝ)

Psa, pokousaného vzteklým psem, a tudíž ohroženého vzteklinou, vyléčí papírek se slovy:

Arare Charare Phragnare.

Phragnare Cnarare arare

Arare cnarare phragnare.

nacpaný do kousku chleba, který pak musí zraněné zvíře sežrat. (Wales, DAVIES)

Plevel

Rada jak se zbavit bodláků je prostá. Před svítáním tři usekněte, ostatní zmizí sami. Abych nezapomněl – pracujte nazí. (Perštýn, STRÁNSKÁ 2)

Pole

Na svatého Jana před východem Slunce zabít kohouta, z nové loktuše udělat rozsívku a přes ní kohoutí krev přecedit. Na celý rok je pole, vyseté z téhle rozsívky, v bezpečí před plevelem a chorobami. (Čechy, HRAŠE)

Pokud bedýnku se zelím před zasazením třikrát obejdete, nenapadnou ho paraziti. (Švédsko, THORPE)

Namaže-li rozsévající ruce zaječím sádlem, pak obilí nebudou zobat ptáci (Slovensko), zelí zajíci (Morava) (STRÁNSKÁ 2)

K ošetření dlaní a prstů před setím lze použít i oltářní svíci, případně lojovou svíci, odlitou na Štědrý den. Výsledek stejný, jako v předchozím případě (České země, STRÁNSKÁ 2)

Aby pole nenavštěvovali zajíci, je třeba uprostřed zahrabat zaječí lebku a na přístupové stezce spálit zaječí chlupy a bobky. (Finsko, STRÁNSKÁ 2)

Zvýšení plodnosti polí zajistí drobná krádež; v tomto případě trošky hnoje z hnojiště úspěšnějšího souseda. Přimíchat do vlastního materiálu, za výsledek ručí nejen v Čechách, ale i ve Finsku, v Německu či Slezku. (STRÁNSKÁ)

Dva v jednom, aneb jak vlastní prospěch, tak i sousedův neprospěch

zajistí – dle Finů – utržení několika rostlinek z jeho pole, a to vlastními zuby. K tomu je nutno pronést: „Hle, teď vzal jsem cizí půdě štěstí.“ Nemohu ovšem zaručit, že bude fungovat i v překladu a původní finský originál neznám. (Finsko, STRÁNSKÁ)

„Dej Vám Pánbu dobrýtro na toto nové jitro, aby Vám narostl leníček, dlouhý jak tenhle proutíček,“ pronese soused při setí lnu, zapichuje přitom do pole prut příslušné délky. Tahle praktika vychází mimochodem z dětské koledy, a ta je ozvěnou starých vánočních rituálů; určení lnu prutem či hůlkou, jak vysoko má vyrůst patřilo k běžným středoevropských zvykům. Nejen v českých zemích, ale i v Německu a v Polsku. (Pelhřimovsko, STRÁNSKÁ 2)

Ze dřeva stromu, zasaženého bleskem vyřezat čtyři křížky, obejít pole od jednoho rohu k druhému (a třetímu a čtvrtému), od východu ve směru slunečního pohybu, v každém zapíchnout křížek. Odejít, aniž by se člověk ohlédl. Nabízíme tu ochranu zelného pole proti housenkám. (Krkonoše, STRÁNSKÁ 2)

Neprovedli jste uvedené, a housenky vaše zelí už likvidují? Jednu před východem Slunce seberte, strčte do pusy pod jazyk a couvejte z pole; housenku pak položte pod kámen. Ostatní se k ní slezou. Můžete ji také hodit do zelí sousedovi, ovšem pokud studuje stejné spisy, prostě vám ji vrátí. (STRÁNSKÁ 2)

Pomluvy

Pokud chcete zarazit člověka, který vás ve vaší nepřítomnosti pomlouvá a odsuzuje, kousněte se do vlastního lokte. Pokud to tedy dokážete. (BONNERJEA)

Na zmatení drben je zapotřebí oblékat pěkně postaru zástěru; sama o sobě sice není součástí rituálu, ale patří k ní tkanice, jíž se zavazuje. Když pak puchýřek na jazyku prozradí, že vás, milé dámy, někdo právě pomlouvá, stačí levou rukou udělat na tkanici uzel. Drbnám se zamotá řeč a dokud není uzel opět rozvázan, dělají se puchýřky na jazyku jim.

Drsnější možností je při puchýřové indikaci pomluvy propíchnutí zástěry jehlou: drbny nejen začnou plácát páté přes deváté, ale dokonce se i poperou. (Čechy, POZDŇÍK)

Popáleniny

K úspěšné léčbě lehčích popálenin slouží olíznutí zraněného místa člověkem, který někdy třikrát olízl játra čerstvě zabitě vydry. (Hebridy, GOODRICH-FREER)

Porod

Předčasnému porodu zabrání žena, když bude mít při sobě aspoň kus manželovy ponožky. (BONNERJEA)

Dítěti na svět může pomoci čerokézské zařikání:

*Hitsutsa, hitsu'tsa, tleki'yu, tleki'yu, ě'hinugâ'î, ě'hinugâ'î! Hi'tsu
'tsa, tleki'yu, gûltsû'tî, gûltsû'tî, tinagâ'na, tinagâ'na!*

Higě'yu'tsa, higě'yu'tsa, tleki'yu, tleki'yu, ě'hinugâ'î, ě'hinugâ'î!

Higě'yu'tsa, tleki'yu, gûngu'stî, gûngu'stî, tinagâ'na, tinagâ'na!"

(Chlapečku, pospěš rychle ven, máme tu luk, kdopak ho dostane?
Holčičko, pospěš rychle ven, máme tu síto, kdopak ho dostane?)
(Čerokézové, MOONEY)

Revmatismus

Podle zkušeností ruských čarodějů se nemoci, jako je revmatismus (ale i zápal plic a další) distribuovaly příslušným osobám foukáním nebezpečného materiálu – roztlučeního skla, písku a podobného – z kravského rohu, jemuž byla za tímto účelem odříznuta špička, do větru ve směru cíle. (Rusko, VÁŇA).

Revmatismu podle francouzských zvyků zabraňuje též vlastnictví provazu oběšencova. To zabírá též proti krticím (Francie, PEACOCK)

Prostá léčba přichází z Walesu. Noste v každé kapse bramboru. Tečka.
(Wales, DAVIES)

Roupy

Léčbu roupy, tedy střevních potíží, způsobených parazitem, prováděl u hospodářských zvířat v Bílově pastýř dle obvyklého postupu. „*Pristupujú k tobě, hovado, a chci ti zpomáhati na roupy! Roupy, jestli jste přišly z vody — jděte do vody; jestli jste přišly z hor — jděte do hor; jestli z mračen — jděte do mračen! Tam se třete, tam se vrzejte, tomuto hovádku pokoj dejte! — K tomu mi dopomáhej Všemohoucí Bůh Otec, Syn a Duch svatý, amen.*“ (západní Čechy, BUŠEK)

Růže (choroba)

Erysipel čili růži, streptokoky způsobeného onemocnění kůže, vykurýruje jméno pacienta, napsané krví černé kočky (pozor na to, aby opravdu neměla chlup jiné barvy) kolem zasažené partie.
(Irsko, HADDON)

Pomůže též potírat postižené místo máslem z mléka krávy, jejíž majitelé měli za svobodna stejné příjmení. Případně poslat dítě takového páru pro vodu do bažiny a jí pak kůži omývat.
(Irsko, HADDON)

Jinou léčbu lze pro její velmi specifickou indikaci provádět pouze v irském prostředí, neboť je při ní předepsáno potírat růží zasažené místo krví člověka, jehož příjmení zní McCaul.
(Irsko, HADDON)

Ryby

Černá koňská žíně, hozená do plynoucí vody, se změní v živého úhoře. Aspoň na severu Anglie. (sever Anglie, DENHAM)

Síť ozdobit je zapotřebí lasiččí packou, semenem růže a hořčice, potom

se bezpečně bude plnit rybami. (HOHMAN)

Štěstí při rybaření zajistí spálení zubu velké ryby. (Švédsko, THORPE)

Háčky vpravdě magnetické se dají vyrobit ze špendlíků, nalezených v kostele. (Švédsko, THORPE)

Slepice

Aby hodně nesly, sypával se v Bulharsku slepicím na Štědrý den mák. (Bulharsko, VÁŇA)

Pelhřimovské užití máku vyžaduje větší úsilí: před svítáním Štědrého dne je nutno slepice zahnat pod stůl, spoutat do houfu řetězem a nakrmit výše uvedenými semeny. (Čechy, ŠEBESTOVÁ)

Lze je také živit krmivem dle následujícího receptu: králičí bobky roztlučené na prach, smíchané s otrubami s přidáním takového množství vody, aby směs zhrudkovatěla. Držené na takové stravě opravdu hodně ponosou. (HOHMAN)

Srbská panímáma pak za účelem zdravé a početné kuří populace rozházela o Vánocích na podlahu slámu a ořechy, běhala a kvokala, doprovázena dětmi, napodobujícími kuřata. Podobně k problému přistupovali o Štědrém dnu i na Slovensku (Srbsko, VÁŇA; Slovensko, CENTRUM).

Podle zkušeností našich východních sousedů má zajistit, aby se z vajec vyklubala nová generace slípek hnízdo ze slámy, na níž spával muž; osoba tohoto pohlaví má také pod kvočnu pokládat vejce. Pokud se této úlohy zhostí žena, pak musí vytahovat vejce z mužského klobouku. Celá operace, ať už se jí ujme kdokoliv, nesmí být provedena za světla. (Slovensko, CENTRUM)

Chcete-li vylíhnout více kohoutků než slepiček, nasadte kvočnu na vejce večer. Opačný poměr zajistí nasazení před polednem. To

radí(vali) texaští Čechové. (Texas, PAZDRAL)

Sny

Nechcete-li mít sny, pak můžete po konžském zvyku vzít hořící dřívko, třikrát na něj plivnout, třikrát jím zatočit kolem hlavy a pak hodit za sebe. (Kongo, WEEKS)

Spánek

Vnitřní budík japonského původu. V ložnici věnujte celou svou mysl myšlence na hodinu, v níž se chcete probudit. Napište na dlaň – muži na levou, ženy na pravou – čínský znak pro „Velký.“ Slízněte ho. Proneste zaříkadlo: „I kdybych spal tvrdě, ty mě jistě vzbudíš, ó Bože polštáře.“ To vše třikrát. (Japonsko, ASTON)

Stromy

Léčba málo plodícího ovocného stromu po polsku: O Štědrém večeru sebrat slámu, kterou je vystlána podlaha (dnes problém, ale vy si nějak poradíte), uplést z ní povříslu. V sadu přistoupí hlava rodiny se sekerou v ruce k málo plodícímu stromu a přímo se ho zeptá: „*Będziesz rodziło, abo nie będiesz rodziło?*“, na což je třeba v zastoupení stromu jiným členem domácnosti nutno slíbit, že rozhodně ano. Povříslu se pak ováže kolem stromu a je to. Podobně domlouvali vyšlechtěným dřevinám i jiní Slované. (Krakovsko, Polsko, SOBOTKA)

Strach

Strachu před strašidly a jinými nadpřirozenými jevy člověka zbaví, když se vyspí na slámě, na níž den předtím ležel nebožtík. Možnost číslo dvě: kousnout do palce levé ruky mrtvého člověka. (Železnobrodsko, HRÁDEK)

Šílenství

Riskujete, ale budiž. Chcete-li přivést ženu za hranice zdravého rozumu, smíchejte prášek z koňských kopyt s práškem býčích rohů,

naplníte jím malý pytlíček a ten zavěste do dveří tak, aby se ho při průchodu cílená osoba dotkla. (Piedmont, Itálie, CANZIANI)

Štěstí

Doporučuje se nosit v levé kapse zprohýbanou šestipenci (pro jistotu platnou v polovině devatenáctého století, z níž k nám náš informátor hovoří). (Anglie, DENHAM)

Majiteli hostince, či statku přinese štěstí a zajistí zdraví domácího zvířectva, když si k domu pořídí i kozu. (Anglie, DENHAM)

Švábi

Zbavit domácnost švábů je možno se sousedskou pomocí. Stačí – nebo dvě století zpět stačilo – když souseď zaklepal a zeptal se:

„*Só švábi doma?*“

A po souhlasném přitakání oznámil:

„*Ať dó všici na roboto.*“

Hmyz se vyděsil a z domu uprchl. (Morava, BARTOŠ)

Tráva

Ranní rosa, setřená na cizí louce do loktuše a vyždímaná na své, zajistí bohatší vzrůst vlastní trávy. U Nové Paky je třeba tuto činnost provést o Velkém pátku, jinde preferovali noc z posledního dubna na první květen, či svatojiřskou. Opatrně a pozor na svědky, uživatelé téhle praktiky, známé nejen u nás, ale i v jiných zemích, se u Mladé Boleslavi za ni dostali dokonce k i soudu. (České země, STRÁNSKÁ)

Uhranutí

Uhranuté dítě vyléčí matka z jihozápadního Slovenska následujícím postupem: do nádoby s vodou vhodí žhavé uhlíky (případně nalije roztavené olovo), odpočítá od desíti k jedné, pomodlí se otčenáš. Vodou omyje dítěti čelo a několik kapek mu vpraví do úst. Doporučuje se též vylít zbytek vody na střechu nebo panty dveří. (Slovensko, CENTRUM)

Děti lze proti uhranutí (jemuž se v anglicky mluvících krajích říká *evil eye*) chránit též stříbrnou mincí zavěšenou na krku. (Nové Skotsko, FRASER)

Pokud se dítě narodí s plodovou blánou na hlavě, musí porodní bába tuto sebrat, tajně ukrýt v kostele za oltářem a vyzvednout po čtyřiceti dnech. Získá se tím výborný prostředek proti uhranutí. (Řecko, PATON 2)

Uhranutý dobytek ošetřovali na Slovensku okuřováním masem z tchoře, případně otíráním mužskými spodky. (Slovensko, CENTRUM)

Vyřežte z brambory malou čarodějnici, zapíchejte do ní špendlíky a vhoďte do ohně. Čarodějnici to ublíží a kouzlo bude zlomeno, (Ostrov prince Edwarda, Kanada, ROSE2)

Utonutí

Jako bezpečnostní prvek proti utonutí na moři slouží v Yorkshire plodový obal, který někdy vydrží novorozenci na hlavičce. Prý jednomu z osmdesáti tisíc, od nepaměti bylo takové mimino prakticky v celé Evropě považováno za dítě štěstěny (s výjimkami, kdy některé kultury naopak považovaly takové dítě za budoucího upíra). (sever Anglie, GUTCH)

Neúspěšné pátrání po utonulém zvrátí pokřtěný snop slámy, vhozený do vody. Zopakuje všechny pohyby těla a zastaví se nad místem, kde na dně leží. (Irsko, WESTROPP)

K nalezení místa, kde tělo pod vodou skončilo, je podle zkušeností z okolí Herálce třeba vzít malý bochníček chleba, pokropit svěcenou vodou a s rozsvícenou svíčkou pustit na hladinu rybníka; kde se zastaví, tam pátrejte. (Humpolecko, TOMÍČEK)

Uši

Bolest ucha vyléčí kapka pacientovy moči do sluchového orgánu kápnuta. (Quebec, Kanada, ROSE2)

Věrnost

Partnerovu věrnost zajistí svázání dvou kousků jeho použitého (před vypráním) spodního prádla dohromady, zakopaných na dvorku. (New Orleans, USA, ALVARADO)

Víly a skřítkové

Kámen k pozorování skřítků:

K výrobě tohoto užitečného nástroje potřebujete:

- pyl Durmanu obecného (*Datura stramonium*)
- listy Myrty obecné (*Myrtus communis*)
- tři květy Sporýše lékařského (*Verbena officinalis*)
- jíl

Připravený materiál je třeba za úplňku smísit. Vymodelovat z něho disk s otvorem uprostřed. Vypálit v peci. Natřít na černo, nakreslit od středu k okraji čtyři bílé čáry, pravidelně od sebe vzdálené, tedy pravé úhly svírající (kříž, chcete-li). (Itálie, GRIMASSI)

Spatřit nadpřirozené tvory, jako jsou skřítkci a víly, může člověk pomazaný úhořím sádlem. (BONNERJEA)

Virgule

Pro virguli k pátrání po zdrojích vody nebo rudných žil je třeba použít výhonek libovolného stromu, ne víc než jednu sezónu starý, odlomený o první noci vánoční ve jméně Otce, Syna i Ducha svatého. Musí mít podobu vidlice, užití je pak prosté. Uchopit za rozvětvené konce, nesvírat příliš pevně. Spodní částí větvičky klepnout do země. Pokud použijete zaříkadlo: *Archangel Gabriel, I conjure thee in the name of God, the Almighty, to tell me, is there any water here or not? do tell me!* (Archanděli Gabrieli, zaříkám tě jménem Boha všemohoucího, je

tu voda, nebo ne? Pověz mi.), pak odpověď vycítíte. (HOHMAN)

Jiný recept: rukou, obalenou bílým šátkem uříznout na novou neděli před svítáním tři pruty z bílé lísky. První detekuje zlato, druhý stříbro a třetí slouží k hledání pramenů vody. (Čechy, SOBOTKA)

Vítr

Větrný vír zastavíte, když po něm hodíte nůž. (BONNERJEA)

Vlasy

Růstu vlasů napomůže úhoř, zabítý na hlavě, jejíž porost chcete ovlivnit (tedy vaší, předpokládám); krev nebohé ryby šest dnů nesmývat. (Řecko, PATON 2)

Vlkodlak

Zbavit člověka vlkodlačího prokletí lze prostě: praštit mezi oči vidlemi. (Polsko, WOLLMAN 2)

Vojenská služba

Kost popraveného zločince zajišťovala francouzským mladým mužům bezpečnou a krátkou vojenskou službu. (Francie, PEACOCK)

Vodník

Na Moravě se při setkání s vodníkem osvědčilo zaříkání:

Kdes ty, mamono noční, byl, když sv. Jan Krista pána křtil. Pryč od vody!

Milovníci klasického divadla jistě poznali repliku Kláskové z Jiráskovy Lucerny, dramatik ji nicméně převzal, a to v podstatě doslovně, buď z vlastní zkušenosti nebo z etnografických zápisků. (Morava, KOŠTÁL)

Aby k nim vodník nemohl, polévaly si děti před koupáním třikrát hlavu vodou a přehodily přes sebe hrst písku. V kterých končinách českých zemí se takto chránily, ovšem zdroj neuvádí. (České země, KOŠTÁL)

Před utopením ochrání dítě též svačina v podobě topinky, podávané na Štědrý den. Vyzkoušeno, nebo alespoň tvrzeno na Pardubicku. (Východní Čechy, KOŠTÁL)

Tříkrát se z ní napít a třikrát se přitom křížem požehnat, i to může před vstupem do vody před vodníkem uchrániti. (České země, KOŠTÁL)

Dívkám, které se staly objektem vodníkovy mužného zájmu, se doporučuje umýt se v heřmánku, svařeném ve svěcené vodě. Pokud to vlhkého nápadníka neodežene, lze použít kapradí a devětsil, coby účinný repelent.

Zahnat neodbytného vodního nápadníka lze i vykropením stavení a dvora odvarem *turánku* (turan ostrý, *Erigeron acris*) a *tolyty* (tolita lékařská, *Vincetoxicum hircinum*) ve svěcené vodě. Tolita je ovšem rostlinou obranou proti českým hastrmanům obecně. (Jičínsko, KOŠTÁL)

V čase poledním se koupání nedoporučuje, pokud si ovšem člověk uřízne před východem slunce na Velký pátek proutek z lísky (*Corylus avellana*), pak by měl být za vodou. Tedy v polední vodě před vodníkem v bezpečí. (České země, KOŠTÁL)

Texaští Čechové zaháněli vodníka vhozením tří oblázků do vody a popěvkem, který si jejich předkové přinesli z rodné země:

Hastrmane, tatrmane, vylez z vody ven

dej nám kožich na buben

Budeme ti bubnovati, až vylezeš z vody ven

Někde se ale před vstupem do vody jistili průpovědkou:

Panna Maria do vody, hastrman do vody. I ona pochází z Evropy.

(Texas, PAZDRAL)

Vhodnou zbraní pro vyhnání či likvidaci vodníka je prut klokočí, posvěcený na Květnou neděli. Neplatí jen na hastrmana, lze užít i na lidi. (SOBOTKA)

Vši

Psa od vší uchrání křížek, vyrobený z trní a uvázaný kolem krku. (Německo, BONNERJEA)

Zbabělost

Na zbabělost je dobré pozřít něco prášku z hoblin ze stromu, do něhož udeřil blesk. (Japonsko, ASTON)

Zbraně

Na Zelený čtvrtek před svítáním odseknout dřevo ze střemchy. Zbraň pak naměřovat (nejspíš klínky z inkriminované dřeviny, neuvedeno) pouze v úterý a ve čtvrtek. V jiné dny ne. (Čechy, HRAŠE)

Doba pravěce střelecká, kdy si lovci sami odlévali kule, přinesla i zaručeně ověřené postupy, které zajišťovaly výrobu střel cíl neminoucích. Ten nejjednodušší: Lít na Velký pátek před východem Slunce. (Čechy, HRAŠE)

Vždy do černého trefí ten, kdo napiluje zvon v místě, do něhož bije srdce a získaný prášek přidá do formy při lití kulí. (Čechy, HRAŠE)

Najdete-li (náhodou, ne cíleně) na cestě oko z postraňku (tedy kovový kruh, sloužící k připojení postraňku k chomoutu, uchovejte ho, hodí se, když budete střílet na terč, mrkněte nejdřív skrz oko na cíl. Dozajista trefíte. Vlastně vždycky vystřelíte směrem, do něhož kroužkem podíváte, takže s manipulací opatrně. (Čechy, HRAŠE)

Aby soupeři při střeleckých závodech chybovali, je zapotřebí vyrobit klínky z dubu, do něhož uhodil blesk (výroba musí probíhat pouze ve čtvrtek) a jimi ucpat díry po svých zásazích. (Čechy, HRAŠE)

Ládování kulí, obalenou prachem ze sušených netopýřích jater, plic a srdce, zajistí úspěch při střelbě; po nabití je ovšem zapotřebí vyjít ven a pokřižovat se. Vyžaduje (kromě užití prastaré perkusní zbraně) také lití kulí jen na Novou neděli nebo Nový čtvrtek, přičemž první střelu je nutno hodit přes rameno, neohlížet se a rozhodně ji pak nehledat. (Čechy, HRAŠE)

Jistý zásah zajistí popel ze tří netopýřů přisypaný do střelného prachu, (Čechy, HRAŠE)

Pro úspěšnou střelbu je prý též vyzkoušeno následující: na Velký pátek před svítáním zabít holoubě a jeho krev namazat zbraň, včetně hlavně a mířidel. Provést pod širým nebem. Po zbytek roku čistit hlavně zbytkem nebohého ptáčka. (Čechy, HRAŠE)

Oprava špatně střílející zbraně magickým způsobem: vlaštovčí hnízdo (nedržet holou rukou!) vhodit do nového hrnce, naplněného octem. Přiklopit, svařit. Výsledkem vyplachovat pušku. Zbylou tekutinu vylít do tekoucí vody. (Čechy, HRAŠE)

Náhodný nález vlněné látky na cestě může posloužit k údržbě zbraně. Nejen prakticky; třikrát takovým hadrem otřená hlavně zajistí přesnou střelbu. (Čechy, HRAŠE)

K nápravě špatně střílející pušky lze vytrít hlavně pěnou, nasbíranou na potoce. Ta mimochodem (pokud nebydlíte poblíž nějakého zajímavého chemického provozu) není nic škodlivého a nepřírodního, vzniká z tlejícího pylu (na jaře) nebo listí (na podzim). (Čechy, HRAŠE)

Kuli vystřelenou člověkem, jemuž chcete zkazit míření, protože se svými loveckými a střeleckými schopnostmi vychloubá a jiným posmívá, položte do hlavy v kostnici. A má po ptákách. Odvolat lze pouze zničením té kule na prach. (Čechy, HRAŠE)

Ošidit akustiku kouzelným střelným prachem, který nedává velké rány

a pytláka tedy neprozradí, lze přimícháním prachu z brslenových bobulí (pozor, jsou jedovaté), smíchaných se sírou a sanytrem (dusičnanem draselným). (Čechy, HRAŠE)

Zima

Proti omrzlinám ochrání následující čerokézské kouzlo: Než vyjdete ráno do mrazu, ušpiňte si chodidla popelem, načež zazpívejte „*Tsûñ'wa'ya-ya' tsûñ'wa'ya-ya' tsûñ'wa'ya-ya' tsûñ'wa'ya-ya', wa + a!*

(Následuje zavytí, neboť napodobujete vlka. Též je třeba došlápnout na zem krokem šelmy.)

Tsûñ'-ka'wi-ye', Tsûñ'-ka'wi-ye, 'Tsûñ'-ka'wi-ye', Tsûñ'-ka'wi-ye, sauh! sauh! sauh! sauh!

(To je jelen a doprovod je nutný poskokem.)

Tsûñ'-tsu''la-ya', tsûñ'-tsu''la-ya', tsûñ'-tsu''la-ya', tsûñ'-tsu''la-ya', gaih! gaih! gaih! gaih!

(Štěkot lišky a škrábání drápy)

Tsûñ'-sì'kwa-ya', tsûñ'-sì'kwa-ya', tsûñ'-sì'kwa-ya', tsûñ'-sì'kwa-ya', kî +.

(Vačice zahnaná do kouta, ke zvuku je nutno zaklonit hlavu při předstírání předstírání mrtvého brouka. Tedy vačnatce.) (Čerokézové, MOONEY 2)

Zimnice

Trápí-li vás zimnice, vyvrtejte tři dírky do vrby, dýchněte do nich a ucpěte je dřevěnými kolíčky. (Čechy, HAJNÝ)

Podobná a stejně nenáročná léčba, užívaná na Moravě: útržek látky z (vlastního) oděvu nebo chumáč (vlastních) vlasů zatlout do vrby. (Morava, SOBOTKA)

Poručte si kořalku, vypijte – a odejděte bez placení. (Čechy, HAJNÝ)

Alkohol zabírá těž, je-li okořeněn třemi říčky nebo husím trusem (pozor, v tomto případě je třeba podle pohlaví pacienta užít trus housera nebo husy), případně jsou-li v něm svařena myší ouška. To je mimochodem rostlina, *Pilosella lactucella*, ne sluchový orgán domácího škůdce. (Čechy, HAJNÝ)

Jiný na zdroje nenáročný recept: pozpátku dojít pod planou hrušku, pod ní se pomodlit a vrátit se bez pohlédnutí na kohokoliv, beze slova, a bez ohlédnutí (tenhle klíčový prvek jinak prostých podmínek chybět nemůže, byly by příliš jednoduché) (Čechy, SOBOTKA)

Zimnice, kurýrovaná po velšsku: přivázat k hrudi kousek sýra. Poté (myslí, že správný čas poznáte), hodit za hlavu. (Wales, DAVIES)

Zlí duchové

Prostý amulet v podobě bílého papíru, popsaného písmeny v následujícím vzoru:

I .
N . I . R .
I .
SANCTUS SPIRITUS .
I .
N . I . R .
I .

dobře poslouží, je-li nošen při sobě, jako ochrana proti zlým duchům (i proti čarodějnicím a jejich vlivu). (HOHMAN)

Zloděj

Obyvatelé domu, který se chystáte vyloupit, upadnou do hlubokého spánku, a tudíž vás při akci nenachytají, když dovnitř vhodíte hlínu z hrobu. (Jáva, FRAZER 2)

Identifikace zloděje: s vyslovením jména podezřelého zapíchnout do

jablka špendlík. Až dojde na viníka, tento s pláčem přiběhne. Texaští Čechevé to tvrdívali. (Texas, PAZDRAL)

Před lupiči ochrání též ovčí holenní kost, umístěná nade dveřmi (Kirgizové, BONNERJEA)

Zrak

Bolavé oči vyléčí déšť (nebo sníh, jsme vysoko na severu, takže na této formě srážek není nic zvláštního) snášející se z nebe na prvního máje. (Nové Skotsko, FRASER)

Jiný recept na bolest očí: strčte pavoučka do ořechové skořápky a tuto noste na krku. (BONNERJEA)

Vidění ve tmě lze za pomoci kalcinovaných (nejsem si tak docela jist, co přesně to znamená, ale vy si to určitě najdete) per ze soviho křídla. Prášek se rozpustí ve výluhu z bylinek (*ukigusa*, další nejistá část receptu) a poté aplikuje na oči. (Japonsko, ASTON)

Zuby

Prevenčí proti bolesti zubů je žvýkání dřeva stromu, do něhož uhodil blesk. Potvrzeno z kanadské Akádie (východní Kanada, FRASER)

Při bolesti pak párátko z takového stromu poslouží k jejímu utišení (Ontario, ROSE)

Stejnou léčbu ordinovali i v Japonsku: žvýkat hobliny z dřeva stromu, do něhož udeřil blesk. (Japonsko, ASTON)

Aby se dítěti dobře prořezávaly první zoubky, k tomu pomůže náhrdelník s korálky, vyrobenými z kořene pivoňky, rostliny rodu *Paeonia*, druh nespécifikován, rozhodně ale takový, který rostl už přede dvěma staletími v jihoanglickém Sussexu (Jižní Anglie, DYER)

Jiným zaručeným receptem pro bezbolestné prořezávání dětských zoubků je tření dásní vařeným králičím mozem. (HOHMAN)

Provrtaná kanadská pětipence (platná na přelomu devatenáctého a dvacátého století) a pověšená na krk kmotrem či kmotrou dítěte zajistí totéž (Ontario, Kanada, ROSE)

Zdravou náhražku vypadlého mléčného zubu zajistilo na severu Británie vyplnění díry ve vykotlaném zubu solí a následném spálení za opakovaného přeříkávání:

Fire! fire! burn bone;

God send me my tooth again.

Stejný rituál, samozřejmě s jinými slovy, byl ověřen i ve Švédsku, či Švýcarsku (kde zub před vhozením do ohně balili do papíru). (Evropa, DYER)

Zvířata různých druhů

Lišce k úniku zpět do nory zabrání nosorožčí roh. Je to nástroj bezpochyby mnohem méně dostupný než nora, do níž se má strčit, ale třeba zabere (zvláště, je-li roh dostatečně velký a díra malá, ale takhle to zkušeni japonské čarodějové asi nemysleli.) (Japonsko, ASTON)

Zbavit se otravného žabího skřehotání lze prostým rozprášením prášku z planých chryzantém do větru. Na několik dní bude pokoj. (Japonsko, ASTON)

Nebezpečí uštknutí, jakož i dalšího nepříjemného kontaktu se zvířaty, ať už na cestách nebo doma v posteli, se vyvarujete, když se ráno obrátíte k východu (světová strana) a třikrát, pokaždé doprovázeno plivnutím, odříkat: *Ko-so-roka-ma-ya-taku*. (Japonsko, ASTON).

Uštknutí štírem vyléčí přiložení hlavy téhož na ránu. Zkušenost krétská a okolní. (Řecko, HALLIDAY)

Jak rozpoznat lišku nebo jezevce v lidské kůži – podívat se na podezřelého skrz levý rukáv. (Japonsko, ASTON)

Žárlivost

Žárlivosti a závisti zbaví manželku strava, založená na vařených slavicích. (Japonsko, ASTON)

Žloutenka

V anglickém Dorsetu ordinovali při kurýrování této choroby devět vši na krajíci chleba s máslem. (Anglie, DYER)

Na zdroje nenáročná léčba této choroby byla praktikována na Slovensku: pacient měl hledět do nádoby se žlutým dnem; homeopatická magie je nejčastěji užívaným prostředkem v mnoha kulturách a v mnoha případech. (Slovensko, CENTRUM)

Léčba žloutenky po oravsku spočívá v prostém nošení žlutého šátku kolem krku. (Slovensko, CENTRUM)

Jisté znalosti zvířecí anatomie potřebujete při léčbě žloutenky po maltském způsobu. Nejprve ovšem důležité upozornění: musí jít o žloutenku, způsobenou šokem. Takovou vyléčí želví krev, vytékající z rány na noze obětavého plaza, jíž se znamením kříže potrou klouby na rukou i nohou. A teď pozor: léčbu ženy zajistí toliko krev želvího samce, zatímco postiženého muže želví samice. (Malta, EYRE)

Znalost zoologie se hodí i při jiném způsobu léčby. Dle zkušeností z okolí Nymburka pomůže přivázat si na břicho živého *Tinca tinca*, tedy lína. (Čechy, HAJNÝ)

TECHNIKA A POMŮCKY

Zaříkadla grónská, zvaná *serrat*, se pronášejí s kapucí na hlavě a s prsteníkem, zasunutým hluboko do krku a tím tedy se vzpouzejícím se žaludkem. Zaříkání tak vychází opravdu z člověkova nitra. (RASMUSSEN)

Vhodná místa pro zahrabání či uložení kouzel, praktikujete-li neworleánské hoodoo:

Staveniště. Místo budoucí banky k zajištění finanční přízně. Soudu pro bezpečí před právem. Kostel pro ochranu. Nemocnice pro jistotu zdraví

Komín. Zajištění rodinného štěstí

Zahrada. Na jaře a v létě vhodná pro zahrabání kouzel, zajišťujících lásku, štěstí, plodnost nebo úspěch. Možno nahradit květináčem, ten je k dispozici celý rok.

Dvorek. Štěstí, bezpečnost a finanční zajištění domácnosti. Vhodné místo je též pod zápražím nebo verandou.

Pod koberec. Náhrada za dvorek

Dvorek nebo zápraží vašeho nepřítele. Místo pro zahrabání kouzel namířených proti té osobě (nezapomínejte na, že pravděpodobně zná tytéž praktiky)

V jídle či nápoji. Obvyklé pro získání náklonnosti. Nebo... ale vy si najdete tu druhou možnost sami.

Křížovatka. Kouzla a amulety, zanechané uprostřed, projíždějící vozy rozdrťí. A uvedou tak v činnost. Nahradit křížovatku lze i v domácím prostředí, vysypáním X z mouky nebo nakreslení křídou.

Hřbitov. Místo vhodné pro opravdu mocná kouzla.

Strom. Očištění amuletů a kouzel od zla.

Tekoucí voda. Kouzla přání i odmítnutí fungují, jsou-li vhozena do tekoucí vody.

Láhev. S kouzlem vstrčeným dovnitř, zavěšená na stromě, funguje jako katalyzátor. (ALVARADO)

KALENDÁŘ

Některé z uvedených praktik a kouzel lze provádět pouze v určitý den v roce. Aby adeptu lidové magie správné datum neuniklo, k tomu může posloužit tento jednoduchý rejstřík. Detaily hledejte pod příslušnými hesly.

Květná neděle
Vodník.

Zelený čtvrtek
Zbraně. Blechy

Velký pátek
Myši. Tráva. Vodník. Křeče. Horečka. Nemoc. Čarodějnice

Velikonoční neděle
Nemoc

Velikonoční pondělí
Horečka

Na svatého Jiří (23. duben všude po světě, 24. duben v českých zemích a Maďarsku)
Tráva

30. duben
Čarodějnice

Noc na první květen
Tráva

1. květen
Ochrana hospodářských zvířat proti čarodějnicím. Zrak. Krávy.

Čarodějnice

3.květen

Pastva.

Prosebné dny (pondělí, úterý a středa po páté neděli velikonoční)

Koně.

Noc svatojánská, tedy od soumraku dvacátého třetího do svítání
dvacátého čtvrtého června

Láska. Pole

25. červenec (sv. Jakub)

Ochrana hospodářských zvířat proti čarodějnicím.

Předvečer všech svatých, tedy Halloween, noc 31. října

Manžel

23. listopad

Láska.

6.prosinec (Mikuláš)

Láska.

13. prosinec (Lucie)

Čarodějnice

24. prosinec

Husy. Vodník. Slepice. Čarodějnice. Stromy. Pole

První noc vánoční

Virgule

Vánoce bez přesnějšího určení

Slepice.

NIKDY

neříkejte slovo *rabbit* (králík) na palubě anglické rybářské lodi, jinak hrozí ztroskotání.

nepočítejte někomu bradavice, jinak je budete mít sami.

nevozte mimina na oslech, narostou jim velké zuby.

nevynášejte síto z domu za hvězdné noci. Udělaly by se v něm díry.

(Vážně.)

PRAMENY A JEJICH ZKRATKY

- AGRIPPA = AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Okultní filosofie*. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-40-1.
- ALVARADO = ALVARADO, Denise. *The voodoo hoodoo spellbook*. San Francisco, CA: Weiser Books, 2011. ISBN 1578635136.
- ASTON = ASTON, W.G. *Japanese Magic. Folk-lore*. London: David Nutt, 1912, XXIII. (II.), 185-195.
- BARTOŠ = BARTOŠ, F. *Pověry a zvyky lidu moravského při hospodářství. Český lid*. Praha: F. Šimáček, 1892, I.
- BONNERJEA = BONNERJEA, Biren. *A Dictionary Of Superstitions And Mythology*. London: Folk Press Limited, 1936.
- BURN = BURN, Ronald. *Folklore from Newmarket, Cambridgeshire. Folk-lore*. London: Sidgwick & Jackson, 1914, LXXIII(III.), 363-366
- BUŠEK = BUŠEK, B. *Kratičká historie obce Bílova a některé zakořeněné tam zvyky, obyčeje, pověry a kouzla. Národopisný Věstník Československý*. V Praze: nákladem Společnosti národop. musea československého, 1910.
- CANZIANI = CANZIANI, Estella. *Piedmontese Folklore. Folk-lore*. London: Sidgwick & Jackson, 1913, XXIV.
- CENTRUM = *Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru* [online]. Bratislava: Slovenský ľudový umelecký kolektív, c2014-2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <http://www.ludovakultura.sk/>
- DENHAM = DENHAM, Michael Aislabie. *The Denham Tracts: A Collection of Folklore : Reprinted from the Original Tracts and Pamphlets Printed by Mr. Denham Between 1846 and 1859*. London: Folklore Society, 1895
- DAVIES = DAVIES, Jonathan C. *Folk-Lore of West and Mid-Wales*.

- Aberystwyth: Welsh Gazette, 1911.
- DUBSKÝ = DUBSKÝ, Ota. Čarodějnice na Plzeňsku. In: *Český lid*. Praha: J.Svátek, 1932, s. 139-144.
- DUNCAN = DUNCAN, Leland L. Folk-lore Gleanings from County Leitrim. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1893, IV(II.), 176-194.
- DYER = DYER, T. F. Thiselton. *Domestic folk-lore*. London: Cassell, Petter, Galpin, 1881.
- EYRE = EYRE, Margaret. Extracts from Signor V. Busutil's " Holiday Customs in Malta.." *Folk-lore*. London: David Nutt, 1903, (1), 77-85.
- FILIP = FILIP, D. Pověsti ze severovýchodních Čech. *Národopisný Věstník Československý*. Praha: Národopisná společnost Československá, 1924, XVII., 77-90.
- FRASER = FRASER, Mary L. *Folklore of Nova Scotia*. [Toronto?: Catholic Truth Society of Canada, 1932?].
- FRAZER = FRAZER, James George. *Zlatá ratolest*. Přeložil Erich HEROLD, přeložila Věra HEROLDOVÁ-ŠTOVÍČKOVÁ. V Praze: Československý spisovatel, 2012. ISBN 978-80-7459-088-7.
- FRAZER 2 = FRAZER, James George. *Zlatá ratolest: Druhá žeň*. Přeložil Josef KANDERT, přeložil Věra HEROLDOVÁ-ŠTOVÍČKOVÁ. Praha: Garamond, 2000. ISBN 80-86379-18-3.
- GOBLINS = LANG, A., Elizabeth TAYLOR a William MARTIN. *Goblins. Folk-lore*. London: David Nutt, 1902, XIII.(II), 183-186.
- GOMME = GOMME, Alice B. Folklore Scraps from Several Localities. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1909, XX(I), 72-83.
- GOODRICH-FREER = GOODRICH-FREER, A. More Folklore from Hebrids. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1902, XIII(1), 26-62.
- GRIMASSI = GRIMASSI, Raven. *Hereditary witchcraft: secrets of the old religion : drawn from old family texts and oral teachings*. St. Paul, Minn.: Llewellyn Publications, 1999. ISBN 1567182569.
- GUAM=*Legends of Guam* [online]. Yigo [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: <https://www.guam.net/pub/edu/upi/legends.html>

- GUTCH = GUTCH, Eliza. *County Folk-Lore Volume II – Examples of printed folk-lore concerning the North Riding of Yorkshire, York & the Ainsty*. London: David Nutt, 1901.
- HARLAND = HARLAND, John. *Lancashire Folk-Lore: Illustrative of the Superstitious Beliefs and Practices, Local Customs and Usages of the People of the County Palatine*. London: Frederick Warne and Co., 1867.
- HADDON = HADDON, A.C. A Batch of Irish Folk-lore. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1893, IV(III.), 349-364.
- HAJNÝ = HAJNÝ, Aug. Paběrky lidového léčení z okolí Nymburka. In: *Český lid*. Praha: J.Svátek, 1931
- HAJNÝ² = HAJNÝ, Aug. Lidový život v Jíkvě před 50 lety. In: *Český lid*. Praha: J.Svátek, 1931, s. 138-0276.
- HALLIDAY = HALLIDAY, W.R. Cretan Folklore Note. *Folk-lore*. London: Sidgwick & Jackson, 1913, XXIV(III.), 357-359.
- HILDBURGH = HILDBURGH, W.L. Magical Applications of Brooms in Japan. *Folk-lore*. London: Sidgwick & Jackson, 1919, XXX(III.), 169-207.
- HOHMAN = HOHMAN, Johann Georg. *John George Hohman's Long lost friend: or, Book of pow-pows*. vlastním nákladem, 1820.
- HRÁDEK = HRÁDEK, Albert. Pověsti ze Železnobrodská. *Český lid*. Praha: F. Šimáček, 1894
- HRAŠE = HRAŠE, J.K. Z dob čarodějnictví. *Český lid*. Praha: J.Svátek, 1931.
- JAMAICA = Folk-lore of the Negroes of Jamaica. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1905, XVI(I.), 68-77.
- KOŠTÁL = KOŠTÁL, Jos. Vodník v podání lidu českého. *Český lid*. Praha: Knihtiskárna F. Šimáček, nakladatel, 1892, I, 236-471.
- LELAND = LELAND, Charles Godfrey. *Etruscan Roman remains in popular tradition*. London: T. F. Unwin, 1892.
- MACKENZIE = MACKENZIE, W. Scotch Cures for Epilepsy. *Folk-lore*.

- London: London: Sidgwick & Jackson, 1918, XXIX (I.), 86.
- MAIELLO = MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Mythologie. ISBN 80-7106-724-5.
- M'CLINTOCK = M'CLINTOCK, Letitia. Donegal Cures and Charms. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1912, XXIII. (IV), 473-478.
- MENŠÍK = MENŠÍK, Petr. Nový nález „hromového klínu“ ze Železné Rudy, okr. Klatovy. *Archeologie západních Čech*. Plzeň, 2018, (9/1), 29-31.
- MOONEY = MOONEY, James. The Sacred Formulas of the Cherokees. *Seventh Annual Report of the Bureau of Ethnology to the Secretary of the Smithsonian Institution, 1885-1886*. Washington: Government Printing Office, 1891, p. 301-398
- MOONEY 2 = MOONEY, James. *Myths of the Cherokee: Extract from the Nineteenth Annual Report of the Bureau of American Ethnology*. Washington: Washington Government Printing Office, 1902.
- PATON = PATON, W.R. Folklore from Calymnos. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1900, XI
- PATON 2 = PATON, W.R. Folk-Medicine, Nursery-Lore, etc., from the Aegean Islands. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1907, XVIII(III.), 329-331.
- PAZDRAL = PAZDRAL, Olga. *Czech Folklore in Texas*. Austin, 1942. University of Texas.
- PEACOCK = PEACOCK, Mabel. Executed Criminals and Folk-medicine. In: *Folk-lore*. London: David Nutt, 1896, s. 268-283.
- POZDŇÍK = POZDŇÍK, Č. Neomylný prostředek proti klepům. *Český lid*. Praha: F. Šimáček, 1895, IV
- PROFELD = PROFELD, Bedřich. Balbínovy zprávy o lidových pověrách. *Český lid*. Praha: J.Svátek, 1931.
- RASMUSSEN = RASMUSSEN, Knud. *Grónské mýty a pověsti*. Přeložila Viola SOMOGYI, ilustroval Martin VELÍŠEK, přeložil

- Zdeněk LYČKA. Praha: Argo, 1998. ISBN 80-7203-080-9.
- ROSE = ROSE, H.J. Ontario Beliefs. *Folk-lore*. London: Sidgwick & Jackson, 1913, XXIV.
- ROSE 2 = ROSE, H.J. Canadian Folklore. *Folk-lore*. London: William Glaisher, 1921, XXXII.(II.), 124-131.
- ROUSE = ROUSE, W.H.D. Folklore from the Southern Sporades. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1899, X, 150-185.
- SOBOTKA = SOBOTKA, Primus. *Rostlínstvo a jeho význam v národních písních, pověstech, bájích, obřadech a pověrách slovanských: příspěvek k slovanské symbolice*. Praha: Matice česká, 1879. Novočeská bibliotéka (Matice česká).
- STANĚK = STANĚK, Mat. Čáry a kouzla z okolí Týna nad Vltavou. *Český lid*. V Praze: F. Šimáček, 1894, III.
- STRÁNSKÁ = STRÁNSKÁ, Drah. Lidové obyčeje hospodářské. *Národopisný Věstník Československý*. V Praze: Národopisná společnost československá, 1933. XXV.-XXVI
- STRÁNSKÁ 2 = STRÁNSKÁ, Drah. Lidové obyčeje hospodářské. Zvyky při setí. *Národopisný věstník Československý*. Praha: Národopisná společnost Československá, 1931, 24
- SULITKA = SULITKA, Andrej. „K otázke interetnických súvislostí zvykoslovných prejavov zimného cyklu na slovensko-poľskom pomedzí Spiša“. *Český Lid*, vol. 68, no. 1, 1981, 17–26
- ŠEBESTOVÁ = ŠEBESTOVÁ, A. Štědrovečerní obyčeje a pověry z Pelhřimovska. *Český lid*. Praha: J.Svátek, 1931, (I).
- TEENSTRA = TEENSTRA, Marten Douwes. *Volksverhalen en legenden van vroegere en latere dagen, uit meest Nederlansche schrijvers en mondelinge mededeelingen: spookverschijnselen*. Geertsema, 1843
- THORPE = THORPE, Benjamin. *Northern mythology: comprising the principal popular traditions and superstitions of Scandinavia, north Germany, and the Netherlands*. London: E. Lumley, 1851-52.

- TOMÍČEK = TOMÍČEK, Ant. Z české demonologie. *Český lid*. Praha: J. Svátek, 1932.
- VÁŇA = VÁŇA, Zdeněk. *Svět slovanských bohů a démonů*. Praha: Panorama, 1990. Stopy, fakta, svědectví (Panorama). ISBN 80-7038-187-6.
- VARNER = VARNER, Gary R. *Creatures in the mist: little people, wild men and spirit beings around the world : a study in comparative mythology*. New York: Algora Publishing, 2007. ISBN 08-758-6545-3.
- WEEKS = WEEKS, John H. Notes on Some Customs of the Lower Congo People. *Folk-lore*. London: David Nutt, 1909, XX(I), 32-63.
- WESTROPP = WESTROPP, Thomas Johnson. A Folklore Survey of County Clare. *Clare County Library* [online]. Ennis: Clare County Library [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: https://www.clarelibrary.ie/eolas/coclare/folklore/folklore_survey/index.htm
- WOLLMAN = WOLLMAN, F. Vampyrické pověsti v oblasti středo evropské. *Národopisný věstník Československý*. Praha: Společnost Národopisného musea československého, 1921, 14
- WOLLMAN 2 = WOLLMAN, F. Vampyrické pověsti v oblasti středo evropské. *Národopisný věstník Československý*. Praha: Národopisná společnost Československá, 1926, 18

Petr Vyhlídka

LEXIKON KOUZEL

Bohové, bubáci a monstra, svazek šestý

sepsáno 2018 – 2024

toto vydání: červenec 2024

ilustrace na obálce Richard Cosway (1742–1821) via

Wikimedia Commons [Public domain]

Od autora této knihy též vyšlo

BOHOVÉ, BUBÁCI A MONSTRA

Kukačka, pták kouzelný

O funkci kukačky ve starých českých pověstech a pověrách, s přihlédnutím k okolním i vzdálenějším národům.

Jak přišel svět na svět

Jak si lidé z různých končin planety Země představovali stvoření světa? Různě. V této knize je shrnuto více než sto padesát pověstí, evropskými počínaje, přes Asii, obě Ameriky a Tichý oceán až ke kolébce lidstva, Africe.

Putování za vodníky

Pokud by se volila nejpopulárnější nadpřirozená bytost českého folklóru a pohádek, dostal by na některé z medailových míst, ne-li přímo na vrchol, dozajista vodník. Nebýval to jen popletený pajda, mlaskající své brekeke. Nebyl ale ani bez zbytku a odvolání zlý, aspoň ne obvykle. Potměšilý, prchlivý a nevyzpytatelný, to ano. Silný a nelítostný také. Choval se zkrátka jako element, který představoval. Seznamme se s hastrmanem, jak si ho kdysi Čechové představovali. A vydejme se i na pouť za hranice a projdeme svět, neboť voda má své nadpřirozené obyvatele všude.

Duchové, kam se podíváš

Duchové. Kde a kdy se objevují, proč se vůbec vracejí, co provádějí a jak se jich zbavit? Šest otázek, na něž mohou pověsti a legendy odpovědět. Anebo aspoň napovědět, i to se počítá.

Král pod Horou

Blaničtí i jiní rytíři nejen v českých pověstech. Není jen Blaník, odkud přijde zázračná pomoc, a nejsou jen české země, které ji očekávají.

Lexikon kouzel

Znalosti, moudrost a zkušenosti minulých generací, sesbírané v průběhu mnoha let, bohužel nikoliv terénním výzkumem skladatele, pouze studiem (rozuměj rekreačním čtením) děl vzdělanějších

autorů. Pro jisté obtíže, například nedostatku dobytka, vhodného a svolného k experimentům, nebyla naprostá většina sesbíraných magických postupů ověřena v praxi. Jsou proto předávány bez záruky.

Bestiář, kniha první

Nepraktický průvodce světem nadpřirozených bytostí. Svazek, zahrnující první padesát dílů každotýdenního povídání, od roku 2001 zveřejňovaného na Bezejmenné stránce.

Při jejichž skládání vyvstala otázka.

Nechat je jít za sebou chronologicky, jak byly psány a publikovány? Vždyť i webové podobě vydrželo encyklopedické (nebo spíš slovníkové) uspořádání přesně devět dní, od prvního k druhému záznamu.

Protože toto není encyklopedie. Ani slovník. Je to sbírka. Bohů, démonů i přízraků. Strašidel všeho druhu.

CORIANŮV SVĚT

Nesnáze v čase

Pilot kosmického nákladáku Piet Corian se ztratil v minulosti. Podaří se mu vrátit zpět?

Víra z kamene a srdce z kovu

Další dobrodružství Pieta Coriana, tentokrát se zajímavým nákladem.

Labyrint

Vesmír je zvláštní. Jeho obyvatelé také. Jedni stavěli podivná bludiště, jiní si vesele žijí ve společnosti pravěké, další - třeba ti z planety Země - si neuvědomují, že srovnávat vše jen ze svého pohledu nemusí vést k dobrému výsledku. I na kosmické piráty v jedné ze třinácti povídek z budoucnosti víceméně vzdálené dojde.

VÍTR Z AVALONU

Svět na druhý nádech

Říkal jsem lidem z té ulice Neviditelní. Dokázali splynout s pozadím i

uprostřed prázdného náměstí. V jednom okamžiku odpovídat na otázku a v druhém být tazatelem zapomenuti. Žili stranou světa, vedle nás. Potom se ale stalo něco, co tu přezdívkou naplnilo. Opravdu zmizeli, jejich zvláštní ztracená ulice byla náhle prázdná. Odešli sami nebo byli uneseni? Je něco takového ve střední Evropě, na začátku jedenadvacátého století, vůbec možné? Dostihla je vlastní minulost, nebo naše současnost? Neměl jsem sebemenší tušení. Prostě byli pryč.

Něco po nich ale přece jen zůstalo. Vlastně někdo.

A taky já, který se rozhodl záhadu Neviditelných vyřešit.

Tři kroky k létu

Prázdniny a dovolená jsou toužebně očekávaným obdobím, k němuž odpočítává každý den značná část populace. Čas nevynucovaného probouzení, žádné úkoly, dopisované na poslední chvíli před snídaní, žádné starosti. Po dobrodružství se zmizelou ulicí jsme takový oddych opravdu potřebovali.

Jenže oni nemizí jen lidé.

Že se uprostřed léta léto samo najednou ztratilo, to jsem zpočátku dokonale ignoroval. Měl jsem vlastní záhadu k řešení, tajemství staré dámy, která nám nečekaně zkřížila cestu. Ono se ale ukázalo, že vypořádat se budu muset s obojím.

Paní šedého zámku

Některá tajemství spí dlouhá léta. Některá jen léto jedno. Pokud se ale probudí ve stejný čas, pak mohou způsobit opravdu nečekané potíže.

Těžko říct, které z nich mohlo mít na svědomí zmizení bývalé učitelky mojí dcery. Vlastně jsme zpočátku jen věděli, že je pryč, a že se neozývá. S Kutnou ulicí a jejími obyvateli, s kouzlem, které Kout chrání, její nepřítomnost souviset nemusela, ani s námi, přesto jsem byl ve střehu. Když se pak ukázalo, že se neztratila z vlastní vůle, ba co víc, že za jejím únosem opravdu mohou být naši neviditelní přátelé, nezbylo nic jiného, než se pustit do pátrání. Už zase.

Hvězdy a strach

Prázdninové dobrodružství. Copak mě mohlo napadnout, že tím

nevážně míněným nápadem přivolávám vážně podivné události?
Asi mělo.

A přitom to začalo docela obyčejně. V nížinách už roky nebývá, vyrazili jsme tedy za sněhem do hor. S naivní představou ničím a hlavně nikým nerušeného pozorování zimní přírody. Přírodu jsme našli. Obsazenou ne zajíci a srnkami, ale něčím – to už je snad osud – nadpřirozeným. Ne, Sněžný muž to nebyl. Kdyby ano, byla by to nejspíš ta lepší varianta.

Není nocí bez Měsíce

Vesnici sužuje tajemný noční zloděj. Do starého domu se vrátil starý přízrak. Kolem města se plíží vlkodlak, zatímco v ulicích se ztrácí dívky. A český inženýr zažije nečekané dobrodružství v brazilském pralese. Při pátrání po pokladu i při pátrání po kouzelné bylině, v chatové osadě, v lese, nebo uprostřed města, všude se může přihodit cosi nadpřirozeného. Kouzelné události ale nebývají jen divadelním představením pro nezúčastněného diváka, o tom se aktéři deseti fantasy příběhů z doby současné i nedávné, přesvědčili na vlastní kůži.

OSTATNÍ

Hvězdodrap

Město pod jednou střechou, lidé a roboti, a jak se zdá: „něco nekalého ťuká“

Černá věž

Před lety odešel čaroděj Alfirk do exilu našeho světa. Dlouhé roky žil v klidu a na svůj původní domov téměř zapomněl. Jenže se stalo něco, co oba světy na krátký okamžik spojilo. Došlo k únosu, na první pohled nelogickému: co může nabídnout Země jiným světům? Možná jde o banalitu, možná jde o víc.

Zmizení doktora Fausta

Rádobyvtipná téměř detektivka o ztraceném spisovateli a celé řadě pátračů.

Tenhle byl taky dobrej...

Sto plus jeden (a několik dalších coby prémie) letitých vtipů, převyprávěných ve prospěch autorových vlastních postav.

Dewan a princezna Soonar

Galaktická říše se ocitá na okraji ekonomické propasti, kníže Giokond na okraji psychického zhroutilí; ztratila se mu dcera. Za účelem jejího nalezení si najal hrdinu. Pravda, trochu poznamenaného ztrátou paměti, ale ono to nějak dopadne.

Bouřlivé duny

Šarkon je zapadlá pouštní planeta, kde si v klidu lebedí několik desítek vojáků ve vojenských depozitních skladech. Až jednoho dne obdrží zásilku, která je uložení poněkud nevhodná. A která se ani sama uložit nechce, právě naopak...

Jezdci na vlnách světla

Třicet sedm krátkých a velmi krátkých nejen vědeckofantastických povídek

V tom domě straší

Bubáci, mimozemšťané, cesty časem či do jiných světů, to vše v dvaceti šesti více či méně fantastických povídkách.

Žabinčina dobrodružství

Fantastické světy neobývají jen draci, hrdinové, dámy v nesnázích a démoni. Žijí v nich i tvorové nepatrnější a na první pohled mnohem méně zajímaví. Například květinové víly.

Toto je v šesti povídkách zpráva o šesti dobrodružstvích, do nichž se jedna z nich vlastní vinou zapletla.

Melvynův útěk

Vernejské císařství se na první pohled tváří jako stabilní bohatá říše, dokazující svým vesměs mnohem menším a slabším sousedům blahovolnou moc a ekonomickou sílu. Pravá skutečnost je jako vždy mnohem složitější. Zemi vždy vládl, řídil a symbolizoval císař. Obklopený rádci a nohsledy, všichni ale dobře vědí, že jim naslouchá na půl ucha. Všechna rozhodnutí jsou podřízena jeho vůli. Úředníkům takový stav vyhovuje, lidu se nikdo neptá. Ale – jak je zasvěceným známo – situace kráčí mílovými kroky ke katastrofě. Je

proto nutné sáhnout ke krajnímu řešení. Zahájit revoluci.
Aurora s dýkou svůj úkol splnila. Co s ní ale bude dál?

Skřítkové z Dubového lesa

Za městem je zahrádkářská kolonie, za ní potok a za potokem les. Žijí v něm nejrůznější zvířata a nejrůznější ptáci, jací v podobných lesích žijí – a ještě někdo navíc.

To navíc jsou skřítkové.

Zabydleli se u velikého dubu hned u potoka, kousek pod starým splavem. A protože pod kořeny a u břehu kdysi vodní myši vyvrtaly spoustu děr, nastěhovali se skřítkci do nich, upravili je a svému domovu teď říkají Doupátka.